

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Vad vill du bli när du blir stor?

- En kvalitativ studie om barns tankar om sin framtid mot bakgrund av att
leva i en segregerad miljö

Socionomprogrammet

C-uppsats

Författare: Frida Göransson och Kristina Wiklund

Handledare: Ing-Marie Johansson

Vårterminen 2010

Abstract

Titel: Vad vill du bli när du blir stor? – en kvalitativ studie om barns tankar om sin framtid mot bakgrund av att leva i en segregerad miljö.

Författare: Frida Göransson och Kristina Wiklund

Handledare: Ing-Marie Johansson

Nyckelord: Barn, framtid, social miljö, segregation, flickor och pojkar.

Syftet med denna studie är att undersöka hur förskoleklassbarn konstruerar sina tankar om framtiden med avseende på yrkesval. Vi vill undersöka vad barn, i två socioekonomiskt skilda stadsdelar, har för tankar om sitt framtida yrkesval och vad den sociala miljön i dessa stadsdelar kan ha för inverkan på dessa barns tankar.

Frågeställningar:

- Vad har barn från två olika förskoleklasser för tankar om sina framtida yrkesval?
- Är det möjligt att urskilja huruvida den sociala miljön har inverkan på barnens tankar om det framtida yrkesvalet?
- Är det möjligt att urskilja några skillnader mellan flickornas och pojkarnas tankar om sitt framtida yrkesval?

Vi har använt oss av en kvalitativ metod och genomfört vår studie i två stadsdelar i Göteborgs stad, en socioekonomiskt stark och en svag. Vi har gjort undersökningen i två förskoleklasser på två olika skolor. Som datainsamlingsmetod valde vi fokusgruppintervjuer, två per skola med 3-4 barn i vardera grupp. Vi har använt oss av abduktiv metod som innebär att vi både utgått från teorier innan själva genomförandet och efter hand kommit från till teorier genom empiri. Undersökningen bygger på ett social konstruktionistiskt perspektiv. Från den social konstruktionistiska teorin har vi använt oss av begreppet ”att göra kön”. Inom den socialpsykologiska teoribildningen har vi valt att använda oss av teorier om ”barn som aktörer och den sociala miljöns påverkan”. Vi har även använt begreppet segregation. Vi har även i analysen utgått från den tidigare forskning vi funnit inom området, vilken hjälpt oss att stödja vår analys.

I vår resultat- och analysdel lyfter vi först fram statistik över de socioekonomiska förhållandena i de olika stadsdelarna. Vi har delat upp resultatet och analysen på tre olika teman som vi valt att kalla ”*segregation*”, ”*den sociala miljön*” och ”*flickor och pojkar om framtiden*”. Resultatet tyder på att barnen i vår studie alla verkar ha blivit påverkade av den sociala miljön och segregationen på något sätt. Det fanns ingen påtaglig skillnad mellan barnen i de båda skolorna när det gällde yrkesvalet. Dock fann vi en skillnad i hur mycket kunskap barnen hade i hur man når sitt mål, få det yrke man valt, där barnen i den socioekonomiskt svaga stadsdelen inte hade mycket kunskap om detta. Barnen från den socioekonomiskt starka stadsdelen verkade också ha blivit påverkade av den sociala miljön i valet av sitt yrke, då de alla kände någon med yrket eller på annat sätt kommit i kontakt med det. På den andra skolan kände ingen någon med det valda yrket, dessa barn kan dock ha kommit i kontakt med det i närmiljön. När vi tittade på skillnader mellan pojkar och flickor fann vi att det fanns en stor skillnad i yrkesvalet. Könstillhörigheten verkade ha större inverkan än den sociala miljön i detta fall. Skillnaden var att flickorna valde mer omvårdande och serviceinriktade yrken medan pojkarna valde tekniska och mer äventyrliga yrken.

Förord

Tack!

Vi vill börja med att tacka alla som på olika sätt bidragit till att vi kunnat göra denna uppsats. Först och främst vill vi tacka de skolor, med lärare och barn, som ställt upp och deltagit i vår studie. Tack för gott samarbete och för att ni var så tillmötesgående, vi kände oss väldigt välkomna! Ett stort tack går även till vår handledare Ing-Marie Johansson som hjälpt oss genom hela processen med kunskap, vägledning och uppmuntran! Tack!

Sist men inte minst vill vi tacka våra vänner och familjer som gett oss stöd och härliga avbrott i våra svåra stunder. Tack till ”katterna” som lyst upp vår vardag med skratt, fika och peppning!

Men vi får inte glömma att tacka... varandra.

Tack Frida. Tack Kristina

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	1
Syfte	1
Frågeställningar	2
Definitioner	2
Förförståelse	2
BAKGRUND	3
Barnperspektivet.....	3
Skolbarnet.....	3
TIDIGARE FORSKNING	4
”Ung och mer segregerad - ekonomisk och etnisk polarisering i Sveriges storstadsregioner”	4
”Fattiga och rika - segregationen ökar”	5
“School or Neighbourhoods or both? –Race and Ethnic Segregation and Educational Attainment”	6
”Barns tankar om sin framtid – intervjuer med flickor och pojkar i Polen och Sverige”	7
TEORIER OCH BEGREPP	8
Barn som aktörer och den sociala miljöns påverkan.....	8
”Att göra kön”	10
Segregation.....	11
METOD.....	12
Val av metod	12
Kvalitativ forskningsmetod	12
Abduktiv ansats	13
Fokusgruppintervjuer	13
Observerande inslag	13
Statistiksökning	14
Avgränsningar	15
Litteratursökning	14
Urval.....	15
Genomförande.....	15
Förberedelser.....	15
Målningen.....	16
Intervjuguide och Fokusgruppintervjuerna	16
Tryggheten i grupperna	17
Transkribering	17
Analysmetod.....	17
Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet	18
Validitet.....	18
Reliabilitet	18
Generaliserbarhet	19
Etiska överväganden	20
RESULTAT OCH ANALYS	20
Socioekonomiska förhållanden i stadsdelarna	21
Observationer från Stadsdel A	22
Översikt över resultat från Stadsdel A	22
Observationer från Stadsdel B.....	23
Översikt över resultat från Stadsdel B.....	22
Segregation.....	24

Den sociala miljön.....	26
Flickor och pojkar om framtiden.....	29
DISKUSSION	32
Vidare forskning.....	34
Referenser:	35
Litteratur.....	35
Elektroniska källor:	36
Bilaga 1. PM.....	37
Bilaga 2. Samtyckesblankett	39
Bilaga 3. Intervjuguide	40

INLEDNING

Ofta när vi pratar med barn slås vi av deras genomtänkta funderingar och vilka kloka saker de har att säga. Många gånger faller små barn kommentarer som väcker varma skratt bland vuxna, men när man ser på det sagda ur barnets perspektiv med den förståelse och kunskap om världen som denne har, så är det barnet sagt oftast logiskt uttänkt. Vi vill i denna studie lyfta fram just barns tankar och försöka se på världen lite mer ur ett barnperspektiv.

Under hösten 2009 var vi båda i Uganda och gjorde där vår socionompraktik i arbete med både barn och ungdomar. Många av de barn vi jobbade med hade sponsorer från västvärlden. Vid ett tillfälle satt några barn och skrev fadderbrev till sina sponsorer och fick bland annat skriva om sina hobbies och vad de ville bli när de blev stora. Efteråt läste vi barnens brev för att de skulle kunna skickas vidare till deras sponsorer. Något som vi reagerade starkt på var då att en flicka hade skrivit ”om jag blir stor så vill jag bli sjuksköterska”, just att flickan hade skrivit ”om” kändes fruktansvärt. Vi hade aldrig upplevt ett barn uttrycka sig så innan. Detta visade för oss är att barn i Uganda inte tar livet för givet på samma sätt som barn i Sverige gör. Vi tog illa vid oss när vi förstod att det finns hinder för barn att drömma om sin framtid. Hur barn ser på sin framtid tror vi därför påverkas av den omgivning som de befinner sig i. I Uganda kunde vi ändå ofta möta barn som hade stora drömmar om framtiden trots bristande resurser i omgivningen, barn låter sig drömma. Denna motsättning har väckt vårt intresse för att studera hur barn i Sverige ser på sin framtid. Även i Sverige och Göteborg, där vår studie är genomförd, finns det barn som växer upp i olika miljöer med olika resurser och socioekonomiska förutsättningar.

Göteborgs är en mycket segregerad stad och stadsdelarna skiljer sig mycket åt gällande bland annat socioekonomi och andelen personer med utländsk bakgrund (Andersson et al. 2009). Vilket område man är uppväxt i tror vi har betydelse för hur man i ungdomen ser på sin framtid men har även barn olika tankar om framtiden beroende på vilket område de bor och går i skolan i?

Skolan är en plats där barn spenderar mycket tid och som påverkar barnen mycket. Det är i skolan som en viktig del av barnens socialisation och utbildning till samhällsmedborgare sker, så barnen i framtiden kan vara självförsörjande individer. Vi finner därför att skolan är en viktig plats för socialt förebyggande arbete där man kan stötta barn och ungdomar för att de skall få en gynnsam uppväxt. Genom att stötta barn och ta tillvara på deras resurser kan man förebygga många problem på lång sikt. Vi tror att det är viktigt att låta barn och ungdomar drömma om framtiden och i den mån det är möjligt stötta dem i dessa drömmar. Genom att ha mål, drömmar och hopp kan barnen motiveras till att fortsätta framåt.

Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka hur förskoleklassbarn konstruerar sina tankar om framtiden med avseende på yrkesval. Vi vill undersöka vad barn, i två socioekonomiskt skilda stadsdelar, har för tankar om sitt framtida yrkesval och vad den sociala miljön i dessa stadsdelar kan ha för inverkan på dessa barns tankar.

Frågeställningar

- Vad har barn från två olika förskoleklasser för tankar om sina framtida yrkesval?
- Är det möjligt att urskilja huruvida den sociala miljön har inverkan på barnens tankar om det framtida yrkesvalet?
- Är det möjligt att urskilja några skillnader mellan flickornas och pojkarnas tankar om sitt framtida yrkesval?

Definitioner

Barn – barn är enligt FN:s barnkonvention en människa som inte ännu fyllt 18 år. I vår studie har vi valt att inrikta oss på barn i förskoleklassålder, det vill säga 6-7-åringar.

Framtid – vi har här valt att använda oss av Nationalencyklopedins definition av framtid. Framtid är ett *”tidsskede som (börjar och) sträcker sig relativt långt efter det innevarande ögonblicket”* (www.ne.se).

Social miljö – Vi har här valt att använda oss av Bäck-Wiklund och Lundströms (2001) definition. Den sociala miljön innefattar barnets umgänge, grannskap, och iakttagelser av människor. Även vänner och andra nära relationer innefattas i den sociala miljön.

Yrkesval – När vi talar om yrkesval syftar vi på vad barnen vill göra/arbeta med, när de blir vuxna.

Förförståelse

När vi valde vårt uppsatsämne hade vi en relativt vid syn på vilket resultat vi skulle komma att få i vår undersökning. Vår förförståelse var att barn påverkas av den sociala miljö som de kommer ifrån och som finns runt omkring dem. Detta påverkar i sin tur barnens syn på sin framtid och deras hopp. Samtidigt ville vi tro att barn i förskoleklassåldern inte har hunnit påverkas och begränsats av sin omgivning utan låter sig drömma fritt när det gäller framtiden. Vår bild var att barn är mer fria i sinnet och därför inte upplever de olika hinder i samhället som finns på samma sätt som vuxna gör.

Som tidigare nämnt var vi höstterminen år 2009 i Uganda. Då vi tillbringade ca 5 månader i landet fick vi en relativt god insyn i deras levnadsförhållanden. Vi insåg att många av de barn vi mötte var väldigt begränsade i sina möjligheter till den framtid som de drömde om, men trots detta mötte vi ändå ett stort hopp. Vi upplevde att barnen var påverkade av sin sociala miljö eftersom de hade god insikt i hur de flesta vuxna levde runt omkring dem. Vår praktikplats låg i slummen och där mötte vi ofta vuxna med mycket lågavlönade arbeten eller inget arbete alls. Barnen drömde trots detta ofta om att bli t.ex. advokat eller läkare. Vi mötte även en del ungdomar men upplevde dock att deras drömmar och hopp ibland hade börjat tryta. Frågan vi ställde oss var om barn i Sverige så tidigt som i 6-års ålder blir påverkade av sin omgivning och om det fortfarande finns hopp och drömmar kvar.

Även från Sverige har vi erfarenheter av barn då vi båda har småsyskon som är i förskole- respektive skolåldern. På så vis har vi kunskaper och erfarenheter av att interagera med barn vilket har varit till nytta för oss i mötena med barn vid genomförandet av denna studie.

Dessutom har vi läst kursen ”barn och familj” inom socionomprogrammet och fått tillfälle att öva våra färdigheter vad gäller samtal med barn.

BAKGRUND

Vi vill endast göra vår studie ur ett barnperspektiv och kommer därför endast intervjua barn. Nedan beskriver vi barnperspektivet eftersom det är viktigt för oss att använda detta perspektiv då vi gör en kvalitativ undersökning med barn. Då man studerar och intervjua barn är det viktigt att ha kunskap i barns kognitiva och sociala utveckling och därför redogör vi för detta under rubriken ”skolbarnet”.

Barnperspektivet

I Larsson et al. (2005) skriver Giota om ”det nya perspektivet” vilket innebär att man ser till barn och ungdomars kompetenser att vara aktörer och själva berätta sina historier. Det är viktigt att man som intervjuare lyssnar och försäkras om att man tar barnens egna behov, intressen och utsagor i beaktande. I den äldre skolforskningen var man kritisk till att ta med barn och ungdomar i själva forskningsprocessen. Man valde istället att samtala med de vuxna runt omkring så som föräldrar och lärare. Man utgick ifrån att barn och ungdomar inte var kompetenta nog att fungera som informanter. Då man idag använder ett barnperspektiv ser man barnen mer som subjekt, där man ger plats åt barnens egna berättelser och tankar (Giota, 2005). Den metodik som ofta används inom barn och ungdomsforskningen är huvudsakligen kvalitativ, det vill säga att man samlar in sina data i form av kvalitativa intervjuer, vilket vi har valt att göra i vår studie. Denna metod passar bäst in om man vill belysa sociala aktörers livsvärldar men det finns även begränsningar när det kommer till generaliserbarheten (Giota, 2005).

Skolbarnet

Varje samhälle vill förena sina unga medborgare i ett socialt accepterat beteende, detta är en socialisationsprocess som sker ända från spädbarnsålder till skolåldern. I de flesta samhällen är 6-7 årsåldern en markerande övergång i utvecklingen, detta innebär att barn i denna ålder får en egen social roll. Både barnens känsloliv och sätt att uttrycka sig och tänka på genomgår en kvalitativ förändring i denna ålder (Havnesköld et al., 2002). Åldern 6-12 år har Havnesköld et al. (2002) valt att kalla skolåldern, då det är den ålder som ligger mellan förskoleåldern och adolescensen. Den här perioden benämns ofta som ”fantasiåldern”, de ”lyckliga åren” eller ”lugnet före stormen”. Med lycklig menar man främst att man i denna ålder fortfarande slipper vuxenvärldens krav. Barnen förändras både kroppsligt och själsligt men även minnet förändras. Barnen börjar se världen ur ett annat perspektiv än det egna och barnet utvecklar också förmågan att tänka logiskt vid olika problemlösningar (Havnesköld et al., 2002).

Många utvecklingsteoretiker menar att denna ålder är en övergång till en ny utvecklingsperiod där skolan är en viktig del i ledet. Här får barnen leva med vuxna, titta på dem och hära dem. Här får de också sin första insikt i arbetsfördelningen och människors skilda möjligheter. Barnen får också lära sig att skolas in i detta och anpassa sig själva i hierarkin. Man skapar

därmed ett nytt självbegrepp i relation till samhället, man konstruerar en social roll (Havnesköld et al., 2002).

Många menar även att barnet får en mer avancerad symboliseringsnivå vilket gör fantasivärlden väldigt viktig för att reglera barnets känslor. Detta kan ses som en av de fyra övergångsperioderna i en människas livscykel eftersom barnets livshistoria omarbetas. De andra övergångsperioderna är puberteten, medelåldern och ålderdomen. Med omarbetning menar man att barnet ser sig själv i ett nytt ljus men påverkas såklart mycket av hur barnets uppväxt sett ut. I 6-års åldern kan man även se förändringar i barnets lekbeteende, ofta förekommer mer regelstyrda lekar och det är själva uppgiften i leken som är det viktiga. Det blir ett sätt för barnet att utvärdera sig själv men även ett sätt att träna på samhällets sociala normer (Havnesköld et al., 2002).

Som nämnts ovan ändras också barnets minnesförmåga. Barnet börjar i 6-års åldern utveckla regelrätta minnesstrategier och barnets förmåga till inläring ökar också i och med detta. Denna livsperiod kan karakteriseras av foglighet, anpassat beteende och en god mottaglighet för utbildning (Havnesköld et al., 2002).

TIDIGARE FORSKNING

I detta avsnitt kommer vi att redogöra för tidigare forskning i form av rapporter, vetenskapliga artiklar samt en högskoleuppsats. Det var svårt att finna studier om barns tankar om framtiden men de studier vi nedan presenterar har vi funnit relevant för vår studie. De tre första studierna behandlar på olika sätt segregation och högskoleuppsatsen behandlar just barns tankar om framtiden.

”Ung och mer segregerad – ekonomisk och etnisk polarisering i svenska storstadsregioner” Biterman, Gustafsson och Österberg (2008)

Denna studie syftar till att beskriva och analysera den problematik som finns i Sveriges storstadsregioner gällande barns ekonomiska villkor. Det är en empirisk studie som kartlägger både den ekonomiska och etniska polarisering som fanns inom Sveriges tre storstadsregioner mellan åren 1990, 1996 och 2002. Studien lyfter fram både omfattningen och förändringarna under dessa år. Biterman, Gustafsson och Österberg (2008), menar att den ekonomiska polariseringen ökar snabbt i Sverige idag och så även den etniska polariseringen. Resultat av regressionsanalyser visar att grannskapet inom storstadsregionerna inkomstmässigt har glidit isär. Med grannskap menar de en bostadsdel eller en stadsdel. Göteborgsregionen består av 8 kommuner och 205 grannskap (Biterman et al. 2008).

På samma sätt som i Sverige har det i många europeiska länder invandrat familjer, från både mellan och låginkomstländer, och de flesta bor nu i storstädernas olika områden som är mindre privilegierande och segregerade. När det uppstår en barriär mellan områdena ökar svårigheterna för integration. För barnen innebär denna segregation som uppstår en socialisation in i olika skikt i samhället. Detta kan i sin tur ha en negativ påverkan på barnens utveckling (Biterman et al. 2008).

Diskussionen kring segregation handlar oftast om vuxnas rättigheter, valmöjligheter och beslut. Man missar ofta barnens röst och deras perspektiv. Trots detta är ändå barnen de som tas upp som viktigast i diskussionen kring boendesegregationen. De förhållanden och den miljö som ett barn växer upp i har en stor påverkan på barndomen och även på vuxenlivet. Segregationsfrågan är idag otroligt viktig och det görs många studier kring den, men studier som lyfter fram barnens betydelse är relativt få, därför har denna studie valt att ha just barnen som fokus. Biterman et al. (2008) har valt att rikta in sig på ”barns inkomststandard”, detta innebär att man lyfter fram barnfamiljers inkomst i förhållande till deras utgifter och även antal familjemedlemmar. Den andra undersökningen de gör tar upp den etniska polariseringen i förhållande till den ekonomiska polariseringen (Biterman et al. 2008).

Studiens huvudsakliga slutsats är att både under åren mellan 1990-1996 och 1996-2002 har inkomststandarden i de olika grannskapen glidit isär. Som resultat har de även fått fram att den ekonomiska boendesegregationen har ett etniskt mönster. I studien fick de genom att titta på barns standardinkomst 1990-2002 fram klara fakta om att boendesegregationen har ökat i Sveriges storstadsregioner och detta sammansmälter i sin tur då med befolkningens etnicitet (Biterman et al. 2008).

Det finns i studien en del kommentarer till dessa fakta som vi vill ta upp. En kommentar är att åtgärder för att minska segregationen sätts in om man kan visa på att grannskapet där barnen växer upp har en dålig effekt på barnets utveckling. Vi talar ofta idag om att barn uppvuxna i fattiga områden har en mindre chans att lyckas i framtiden genom att de inte får lika bra utbildning som de som kommer från rikare områden. Oftast har föräldrarna från de fattigare områdena lägre utbildning än föräldrarna från de rikare, vilket i sin tur kan påverka vad barnen väljer för utbildning. Därför menar Biterman et al. (2008) att det är viktigt att ta reda på om grannskapet har en egen inverkan på barnens utveckling. Författarna frågar sig därefter huruvida det är möjligt för grannskapet att ha en självständig inverkan? En tänkbar faktor är att barnets sociala nätverk har en stor inverkan när det till exempel gäller val av studier vilket i sin tur påverkar chanserna till att finna arbete. Sådana nätverk består oftast av jämnåriga barn eller ungdomar i vänskapskretsen eller skolan (Biterman et al. 2008).

Något som också kan inverka när det kommer till att söka arbete, är det grannskap som man kommer ifrån. Diskriminering kan ske om arbetssökande behandlas olika på grund av vilket område de kommer ifrån. Det är dock svårt att göra sådana här studier och få fram klara fakta om huruvida den ekonomiska och etniska polariseringen i grannskapen har effekt på den enskilda individen. För att vara helt säkra på hur situationen verkligen ser ut kan man komma att behöva bedriva studien under flera år. (Biterman et al. 2008)

”Fattiga och rika - segregationen ökar” Andersson, Bråmås och Hogdal (2009)

Denna studie är genomförd av Andersson, Bråmås och Hogdal (2009) vid Institutet för bostads- och urbanforskning vid Uppsala universitet. Studien är beställd av Stadskansliet och Social resursförvaltning, Göteborgs stad, som båda jobbar med segregation på olika sätt. I studien lyfter Andersson et al. fram flyttningsmönster som leder till segregering i Göteborgs stad samt Göteborgsregionen. Studien använder longitudinell data mellan 1990 och 2006. I databasen fanns det ca 1,25 miljoner människor registrerade. Studien innehåller även resultat från intervjuer med politiker, tjänstemän och forskare som svarat på frågor om segregationens

konsekvenser (Andersson et al. 2009). Här nedan presenterar vi några av de resultat som studien lyfter fram.

Segregeringen i Göteborgsregionen har att göra med var det finns egnahems boenden, t.ex. villor, och det finns en tydlig fördelning mellan olika bostadsområden. Segregeringen i Göteborgs stad ökar kraftigt och Göteborg är den kommun i regionen som har minst andel egnahems boenden. Bland dem som lämnar Göteborgs stad för att bo i villaområden i kommunerna runt omkring i regionen är barnfamiljer med svensk bakgrund överrepresenterade. I Göteborg bor 30 procent av dem med utländsk bakgrund i allmännyttans hyresrätter medan 10 procent av de med svensk bakgrund bor på samma sätt. När de är fler egnahems boende i ett område är det högre medelinkomst och sysselsättningsgrad och dessutom är det färre personer med utländsk bakgrund i dessa områden (Andersson et al. 2009).

Andersson et al. (2009) pekar på att man ofta talar om segregerade områden och menar ”utsatta områden” där det bor många låginkomsttagare, såsom i nordöstra Göteborg. Även områden som är ”svensk-dominerade” och där det främst bor höginkomsttagare är dock segregerade då det i dessa områden är en homogen befolkning (Andersson et al 2009).

Det är svårt att säga exakt vilka konsekvenser som segregationen leder till för olika individer. Genom grannskapsforskning, som undersöker hur grannskapet påverkar individen, kan man dock se samband mellan omgivningen och individen, så kallade grannskapseffekter. Omgivningen har betydelse och man kan t.ex. se att det, vad gäller inkomstutveckling, är viktigare vilka inkomstgrupper som finns representerade i grannskapet än etnicitet och utbildningsnivå bland grannarna (Andersson et al. 2009).

“School or Neighbourhoods or both? –Race and Ethnic Segregation and Educational Attainment” Goldsmith (2009)

Denna studie är gjord av Pat Rubio Goldsmith (2009), University of Wisconsin-Milwaukee, med stöd från *the American Educational Research Association*. Studien är gjord i en amerikansk kontext där afroamerikaner och/eller latinamerikaner och de som Goldsmith (2009) benämner som ”vita” tenderar att bo i olika områden och gå i olika skolor. Syftet med studien är att se hur denna segregation påverkar ungdomar i det långa loppet och med hjälp av longitudinell data ser de på hur dessa ungdomars fortsatta utbildning har sett ut vid en ålder av 26 år (Goldsmith, 2009).

I USA är det trots lagförändringar mot segregation, en hög segregation med avseende på afroamerikaner, latinamerikaner och vita. Det finns segregation inom bostadsområden men också mellan olika skolor och denna studie vill lyfta fram effekter av båda dessa typer av segregation. Studien använder longitudinell data från *National Education Longitudinal Study* 1988-2000 och inkluderar 10 827 ungdomar, från de att ungdomarna gick i high school till en ålder av 26 (Goldsmith, 2009).

I resultatet som visar på grannskapets påverkan, har studien tagit hänsyn till faktorer som har betydelse för individens prestationer som familjebakgrund/resurser, föräldrars utbildningsnivå och föräldrars förväntningar. Resultatet visar att det inte finns något tydligt samband mellan att bo i ett afroamerikanskt/latinamerikanskt segregerat bostadsområde och att få sämre studieresultat. Däremot fanns det ett samband mellan att gå på en på samma sätt segregerad

skola och att inte klara high school eller motsvarande. Resultatet visar även att det finns en skillnad mellan hur missgynnade ungdomar från skolor med större andel minoriteter och från skolor med mestadels vita klarar studier, då det i det långa loppet tycks gå bättre för den missgynnade vita ungdomen. I jämförelse mellan privilegierade ungdomar från skolor med mestadels afroamerikanska/latinamerikanska eller vita elever visar resultatet att det är troligare att den vita ungdomen vid 26 års ålder har tagit en kandidatexamen eller mer (Goldsmith, 2009).

Vad gäller bostadsområdets påverkan tycks det vara viktigare att ha grannar som är vidareutbildade och är medel/höginkomsttagare än att ha grannar med viss etnicitet. Olika orsaker till att segregerade skolor leder till negativa följder för afroamerikaner/latinamerikaner diskuteras. Bland annat kan det bero på att lokala politiker sätter mindre på dessa skolor, att dess elever har lägre förväntningar på sig och att de inte erbjuds förberedande kurser för vidare studier (Goldsmith, 2009). Goldsmith (2009) föreslår integrerade skolor där elever kan bli transporterade till andra skolor då de bor i segregerade områden, detta skulle enligt honom gynna afroamerikaner och latinamerikaner i det långa loppet.

”Barns tankar om sin framtid – intervjuer med flickor och pojkar i Polen och Sverige” Ekdahl och Hedén (2007)

Denna studie är en Y-uppsats av Ekdahl och Hedén (2007) och tar upp 16 barns tankar om sin framtid. Inom begreppet framtid har de valt att begränsa sig till barns framtida yrkesval och kopplat detta till möjligheterna till dessa genom deras skolgång. För att öka sin förståelse för hur barnen ser på sin framtid har de valt att använda sig av ett barnperspektiv. De begrepp de tar upp är uppväxtvillkor, motivation, arbetsmarknad och skola. Urvalet för studien är 16 barn i åldrarna 11-12 år. Metoden de använt är kvalitativ och som datainsamlingsmetod har de valt enskilda djupintervjuer. De har även en kvantitativ ansats där de ställt kvantifierade frågor. De har valt att både titta på ett genusperspektiv och ett internationellt perspektiv. För att göra detta har de gjort hälften av sina intervjuer i Polen och hälften i Sverige, samt haft en jämn könsfördelning i grupperna. De har valt att göra just denna undersökning för att de som framtida pedagoger ska kunna vägleda barnen till något önskvärt i livet. De resultat de fick fram visade på att det i skolan inte läggs någon tid på att tala om barnens framtid (Ekdahl & Hedén, 2007). Här nedan redovisas resultaten utifrån frågeställningarna.

Ekdahl och Hedén (2007) undersökte vad barnen ville arbeta med i framtiden och hur de kopplade sina framtida möjligheter att välja yrke till sin skolgång. Resultatet visade att spridningen mellan yrkesvalen var väldigt hög, knappt en tredjedel valde yrken som krävde en högre akademisk utbildning. De fick också fram att 15 av 16 barn trodde sig kunna påverka sina chanser till att få ett önskat yrke i framtiden genom att prestera bra i skolan (Ekdahl & Hedén, 2007).

Vidare undersökte de vilken betydelse, positiv eller negativ, framtiden hade för barnen och om undervisningen spelade någon roll i detta. Barnen i undersökningen, både de polska och svenska, tenderade att ha en mycket positiv inställning till sin framtid. De trodde dock att skolan inte hade någon större påverkan på detta eftersom de inte varit med om att det pratats om framtiden i skolan förutom vid något enstaka tillfälle. Barnen svarade dock, när de ställde frågan, att de gärna skulle vilja prata mer om framtiden (Ekdahl & Hedén, 2007).

Ekdahl och Hedén (2007) tog även upp huruvida det fanns några skillnader/likheter mellan de polska respektive de svenska barnens framtidstankar. I denna fråga fann de fler likheter än skillnader. När de gäller skillnader så framträdde de främst när det kom till förebilder och föräldrainflytande och även skola och framtid kopplat till arbete. Barnen i Polen valde förebilder som fanns i deras närhet så som föräldrar eller lärare. Barnen i Sverige valde mer kända förebilder så som Zlatan Ibrahimovich. I deras resultat framgick även att föräldrarna till barnen i Polen hade större inflytande på barnens framtida yrkesval än föräldrarna i Sverige. När de bad barnen i Polen svara öppet om framtiden så kopplade de allra oftast framtiden till arbete vilket barnen i Sverige inte gjorde. De svenska barnen visade dock att de var mer medvetna om skolans betydelse för framtiden än de polska barnen (Ekdahl & Hedén, 2007).

Slutligen undersökte Ekdahl och Hedén (2007) även om de kunde se några skillnader/likheter när det gäller pojkars respektive flickors tankar om framtiden. Bland de svar som de fick fram fann de både många likheter och skillnader. Den största skillnaden visade sig genom deras yrkesval. Pojkarna hade en viss tendens att välja mer ”riskfyllda och tekniska yrken”, flickorna i sin tur valde mer ”estetiska och humanistiska yrken”. När det kom till huruvida det var viktigt eller inte att bry sig om sin framtid så svarade samtliga flickor ja på den frågan medan bara hälften av pojkarna gjorde detsamma. Den sista skillnaden de kunde se var att flickorna tänkte mer på sin framtida familj än vad pojkarna gjorde. Deras slutsats var dock att det fanns fler likheter än skillnader mellan könen (Ekdahl & Hedén, 2007).

Som slutsats lyfte de fram vikten av att ha en undervisning i skolan som hjälper barnen att motiveras till att tänka på sin framtid och skolans betydelse för denna. Genom information och diskussion tror de att de som pedagoger kan hjälpa barnen att kämpa hårt i skolan för att nå deras mål när det gäller framtiden (Ekdahl & Hedén, 2007).

TEORIER OCH BEGREPP

Nedan presenterar vi vårt val av de teorier vi skall använda i analysen av vår empiri. Undersökningen bygger i sin helhet på ett social konstruktionistiskt perspektiv. Från den social konstruktionistiska teorin har vi använt oss av begreppet ”att göra kön”, med detta begrepp kommer vi att analysera frågeställningen om flickor och pojkars tankar om framtida yrkesval. Utifrån den socialpsykologiska teoribildningen har vi valt att använda oss av teorier om ”barn som aktörer och den sociala miljöns påverkan”, detta för att belysa frågan om den sociala miljöns påverkan på barnens framtidsföreställningar. För att förstå denna studie och de båda stadsdelarna som den är genomförd i vill vi lyfta fram segregation. Detta har vi gjort genom att använda oss av utredningar och rapporter som berör segregationen i Sverige. Vi presenterar detta sist i avsnittet under rubriken ”segregation”.

Barn som aktörer och den sociala miljöns påverkan

Barn som aktörer innebär att barnen är med och skapar sin egen verklighet. Bäck-Wiklund och Lundström (2001) lägger stor vikt vid barns strävan efter att skaffa sig kompetens. Kompetensen hjälper barnet att kunna utvecklas och lära sig nya saker. Barnet som individ utvecklas också genom kunskaper och erfarenheter från den miljö de har runt omkring sig. Man kan titta på samspelet mellan barn och miljö och se att barnet både påverkar och

påverkas av miljön. Det finns både fysiska och sociala miljöer runt om barnet. Den fysiska miljön innebär den byggda miljön runt omkring oss så som gator, kvarter, grönområde och byggnader. Den sociala miljön innefattar barnets umgänge, grannskap och även iakttagelser av människor. Även vänner och andra nära relationer innefattas i den sociala miljön (Bäck-Wiklund & Lundström 2001). Enligt Helkama et al. (2006) är det dock oklart vilka kunskaper och färdigheter som en individ tillägnat sig från en viss miljö och vilken moral ett barn tar åt sig från till exempel hemmet, skolan, medierna och vänskapskretsen. Han menar att förhållandet mellan de olika socialisationsmiljöerna och individen regleras av den politiska struktur som finns i samhället (Helkama et al., 2006) Sommer (1997) tar i sin tur upp barnets utveckling och de färdigheter och kompetenser som barnet tillägnat sig och hur dessa har sitt ursprung inom kulturens olika institutioner. Han menar att det är viktigt att fokusera på de aktörer som har stor betydelse i barndomsskapandet. Dessa är föräldrarna och resten av familjen, personer som är knutna till kulturella institutioner för lärande och omsorg. Relationerna barnet har till dessa regleras också mellan de miljöer de har omkring sig vilket i sin tur skapar kulturen (Sommer, 1997).

Bäck-Wiklund och Lundström (2001) tar upp hur stor påverkan enskilda platser i den miljön som finns närmast barnet har på dess utveckling. Platserna ger möjlighet till utveckling genom lek, kompisrelationer och att träna på sin självständighet. Platsminnen har en också en viktig psykologisk mening. De starkaste minnena som man har från sin barndom kommer ofta ifrån platser utomhus i närmiljön. Det kan ha att göra med starka naturupplevelser, gränsöverskridningar, lek, frihet och en känsla av en tillhörighet någonstans. Dessa upplevelser kan bli så starka att man bär med sig dem hela livet. När barnet skapar sin identitet kan man finna en koppling mellan hur stark anknytningen och känslan av tillhörighet är till sin boplatz och grannskap (Bäck-Wiklund & Lundström, 2001). Tidigare erfarenheter från barndomen och den omgivning barnet kommer ifrån kan också ha en viktig betydelse när det ska orientera sig till nya ställen i livet. Barnet kan då använda erfarenheterna det har för att veta vad det ska leta efter och även känna igen sig. Dessa erfarenheter kan ju dock vara både bra och dåliga. För att orientera sig till nya platser måste ibland barnet ”klippa sina band” för att hitta fram. Det kan vara svårt att orientera sig till nya platser för barnet när de inte kan känna igen sig och det kan bli ett hinder för att våga söka sig ut (Bäck-Wiklund & Lundström, 2001).

För barn i 6-7 års ålder som precis ska börja skolan är steget från hemmiljön till skolmiljön väldigt stort, ännu värre kan det vara för ett barn som inte kommer från Sverige och som varken kan språket eller fått insyn i kulturen (Helkama et al., 2006). Bäck-Wiklund och Lundström (2001) tar upp barn från mångkulturella miljöer, de menar att dessa barn har större möjligheter att få insyn i olika livsvärldar. Barnen blir deltagare i ett globalt sammanhang. Detta kan vi använda i vår analys kring hur barnet påverkas av de olika livsvärldar som finns runt omkring dem i samhället (Bäck-Wiklund & Lundström, 2001).

Enligt Bäck-Wiklund och Lundström (2001) har bostadsmiljön stor betydelse på barns utveckling. Barn utvidgar steg för steg i takt med att de växer upp sitt sociala livsrum och för att kunna göra detta så använder de den sociala och fysiska miljön som finns runt omkring dem för att skapa mening och få erfarenheter. Barn skapar sin identitet genom att sätta sig själv i olika sammanhang och genom att försöka få en självförståelse. De menar att barn ofta strävar efter att hitta sina egna platser i de fysiska och sociokulturella platser som finns i sitt grannskap. Idag handlar det inte bara om att överta sina föräldrars uppfattningar och traditioner utan att uppleva och utforska vuxenvärlden på egen hand på en del i utvecklingen. Mycket av detta gör man istället i samspel med sina kamrater. Barn förbereder sig på

vuxenlivet genom att själv delta och genom att delta i den sociala miljön i grannskapet (Bäck-Wiklund & Lundström 2001). Sommer (1997) definierar innebörden av att förstå sambanden mellan kulturen och barnets kompetensutveckling. Barnet måste tillägna sig erfarenhet, kompetens och kunskaper för att kunna bli en del av kulturen och samhället. Kulturintegrationen och kompetensutvecklingen hos barnet sker i sin tur i en utveckling mellan relationer i det sociala livet där man rekonstruerar bland annat mening och betydelse. Kulturen är bunden till olika traditioner och barnets självuppfattning och identitet är beroende av kulturens institutioner det vill säga, hemmet, förskolan och skolan (Sommer, 1997)

”Att göra kön”

En definition av begreppet kön, vilken vi även använder oss av, är att det innefattar både ett biologiskt kön och ett socialt och kulturellt konstruerat kön. När man ser på kön som en konstruktion brukar man tala om ”att göra kön”. Kön blir då ett verb, något man gör och skapar verbalt och i handlingar (Claezon, 2008).

Social konstruktionismens utgångspunkt är att människan i grunden är en social varelse. Individens värld konstrueras och skapas i medvetandet (Helkama et al. 2000). Burr (2003) menar att världen produceras genom sociala processer. Enligt social konstruktionismen finns det inte någon objektiv kunskap utan verkligheten konstrueras ständigt i ett historiskt och kulturellt sammanhang. Burr (2003) lyfter som exempel fram att synen på barn, vad som är lämpligt för barn att göra och hur länge man är barn, är något som har förändrats mycket genom historien och som varierar mellan kulturer. Det finns alltså ingen objektiv bild av vad ett barn är. Även synen på manligt och kvinnligt är ett exempel på konstruktion (Burr 2003), och det är därför relevant för oss att använda denna teori i analysen av vårt resultat vad gäller frågeställningen om könsskillnader.

Enligt social konstruktionismen finns det inte någon naturgiven förståelse för världen utan att kunskapen om världen konstrueras i interaktionen mellan människor. Det är i samspelet mellan människor som verkligheten konstrueras och här har språket en viktig funktion. Som människor föds vi in i en värld där det redan finns kategorier och koncept, t.ex. man och kvinna. Vi fortsätter dock att producera dessa kategorier och språket är en form av handlande där vi reproducerar dem. Hur vi talar om olika fenomen har betydelse för hur vi även ser på dem (Burr, 2003). Språket får sin betydelse efter hur det används i en social relation och är en viktig del av vår värld av handlingar, alltså en social handling. För att kunna strukturera vår värld använder vi oss av vissa kategorier, inom skolans värld finns det t.ex. gemensamma definitioner av vad en elev och en lärare är. Man talar om att det finns diskurser, sätt att tala om olika fenomen i samhället (Gergen, 1999).

Burr (2003) lyfter fram att man inom social konstruktionism hellre talar om identitet än personlighet, då personlighet syftar till en inneboende essentiella kärna medan identitet handlar om vad man identifierar sig med. Vår identitet konstrueras vi genom de diskurser som finns tillgängliga för oss i vår kultur, det kan vara diskurser om ålder, kön och klass. Ofta delar vi, som tidigare nämnt, in världen och människor i kategorier, det kan t.ex. vara i termer av fattiga och rika eller män och kvinnor. Social konstruktionismen ställer sig dock kritisk till dessa kategorier och de föreställningar som finns om att de bär på inneboende egenskaper. Genom diskurser om olika kategorier konstrueras vi en bild av vad dessa har för egenskaper och klarar av. Diskursen om kvinnlighet innehåller ofta empati, känslsamhet, naturnärhet och sårbara och utifrån detta kommer ofta påståenden att kvinnor är mer lämpade för att ta

hand om barn än att ha ledande uppgifter inom affärsvärlden. Hur kan det komma sig att dessa föreställningar är så vitt spridda (Burr 2003)?

Burr (2003) pekar på att tillkomsten av diskurser inte bara är något som sker genom den vardagliga interaktionen mellan människor utan är något som finns inlemmat i olika institutioner i samhället så som lagstiftning, familj, media och utbildning, och de ger oss olika positioner som t.ex. ”gift”, ”ogift”, ”utbildad” och ”arbetslös”. Diskurserna hänger samman med hur samhället är organiserat, och i takt med att samhällets organisation förändras, förändras även diskursen. Kvinnors möjligheter till avlönat arbete och ekonomiskt oberoende har ökat det senaste seklet och därmed har diskursen om kvinnlighet också börjat förändras (Burr, 2003).

Segregation

Segregation betyder åtskillnad (Andersson et al. 2009) och kan bland annat vara en aktiv invandrapolitisk modell. Enligt segregationsmodellen är grunden för samhällsgemenskapen en enhetlig kultur, olika kulturer bör därför hållas skilda från varandra i olika stater och i det fall det skulle finnas etniska minoriteter inom staten bör dessa hållas åtskilda från majoritetsbefolkningen (Dahlström, 2007). Sverige är ett land med stor etnisk segregation, inte minst vad gäller boende trots att det inte har förts en segregerande politik (SOU 2006:79).

Boendesegregation kan gälla olika grupper i samhället och man brukar tala om demografisk, socioekonomisk och etnisk segregation. Demografisk segregation syftar på rumslig åtskillnad mellan personer med olika kön, ålder och hushållstyp. Socioekonomisk betyder klass- och resursmässig segregation och etnisk segregation syftar således på åtskillnad mellan grupper som man menar har gemensamma etniska kännetecken. Ingen segregation är dock total utan det finns oftast en viss blandning mellan olika grupper i bostadsområden. De olika segregationstyperna går dessutom in i varandra och det som förklaras som etnisk segregation kan bero på klassmässiga eller demografiska faktorer (Andersson et al. 2009).

Segregering har i många länder under lång tid setts som ett stort samhällsproblem, i Sverige har det inte lika lång historia inom samhällsdebatten utan uppmärksammades först i och med Miljonprogrammen 1965-1975 (Andersson et al. 2009). Segregation är dock ingen ny företeelse i Sverige men det som förr var en socioekonomisk segregation har nu också blivit en etnisk segregation (SOU 2006:79) Detta skedde på 1990-talet och har gjort att segregationen har blivit mer och mer uppmärksam (Andersson et al. 2009).

Man har numera börjat se på de negativa konsekvenser som segregeringen får för samhället i allmänhet och för vissa grupper i synnerhet då det finns risk för socialt utanförskap och att inte bli integrerad på arbetsmarknaden (Andersson et al. 2009). Man pratar om att segregationen har ”spill-over” – effekter, det vill säga att vara segregerad från arbetsmarknaden kan leda till ett segregerat boende, vilket leder till att man inte får lika del av samhällets resurser och inte kan bli integrerad i samhället (SOU 2006:79).

När man talar om segregation aktualiseras även begreppet integration. Man kan tala om två olika typer av integration; social integration och systemintegration. Med social integration menar man relationer mellan människor och vilka man umgås med, medan man med systemintegration menar integration på exempelvis arbetsmarknaden och inom politiken. I svensk integrationspolitik strävar man efter systemintegration, att personer med utländsk

bakgrund skall ha jämlika möjligheter i samhället, men detta påverkas i många avseenden av den sociala integrationen. Ofta riktas politiska åtgärder mot de personer och områden som ”är segregerade” på t.ex. arbetsmarknaden, trots att det är hela samhället som genom t.ex. diskriminering bidrar till segregationen (Andersson et al. 2009).

Det finns olika faktorer som leder till segregationsprocesser där det bildas områden med mestadels personer med utländsk bakgrund, bland annat kan nämnas arbetsmarknads-, migrations- och bostadspolitik, hushållens resurser och strategier, markägare och fastighetsägare, inflyttning av personer med utländsk bakgrund och utflyttning av personer med svensk bakgrund. Det uppstår även processer som stigmatiserar dessa områden och folk i allmänhet har ofta uppfattningar om områdena även då de aldrig besökt dem. I Sverige kan man inte i någon större utsträckning förklara boendesegregationen med att det är olika etniska grupper som flyttar till samma områden, då de ”svenskglea” områdena oftast är multietniska (Andersson et al. 2009).

METOD

Val av metod

Kvalitativ forskningsmetod

Syfte med studien är att undersöka olika barns tankar om framtiden och vi har därför valt att göra en kvalitativ studie då man genom denna metod försöker förstå individens subjektiva upplevelser och tankar (Larsson et al., 2005). Utifrån vårt syfte och frågeställningar var kvalitativ metod självklar då den syftar till att ge förståelse och exempel ur den verklighet man studerar (Svenning, 2003). Vår avsikt är att göra intervjuer med barn i förskoleklassåldern och har valt att genomföra dessa intervjuer i grupper, fokusgrupper. I intervjusituationen uppstår ett samtal och genom samspelet mellan de olika deltagarna uppstår en väg för att nå kunskap (Larsson et al., 2005)

Vi hade i studien kunnat välja att använda oss av en kvantitativ metod med exempelvis enkäter som insamlingsmetod. På detta sätt hade vi kunnat få ett större urval av barn och det gjort vårt material mer generaliserbart. Vi ansåg dock att enkäter inte skulle fungera på barn i förskoleklassåldern eftersom barn i denna ålder oftast inte kan läsa och skriva på den nivå som krävs för att kunna fylla i en enkät. Om vi skulle ha låtit vuxna hjälpa barnen att fylla i enkäterna skulle barnen kunna ha påverkats av de vuxnas tankar och åsikter. Därför ansåg vi det vara ett bättre tillvägagångssätt att använda intervjuer. Vid intervjusituationen ges dessutom tillfälle att fråga om och förtydliga för att få ett mer trovärdigt resultat (Kvale, 1997).

En kvalitativ ansats var även nödvändig för att uppfylla syftet med vår studie att undersöka barns tankar om sin framtid. I kvalitativa forskningsintervjuer försöker man förstå informanternas livsvärldar (Kvale, 1997). Vi har valt att använda oss av ett barnperspektiv i vår undersökning eftersom vi vill nå barnens egna livsvärldar. Barnperspektivet finns beskrivet i vår ”Bakgrund”.

Abduktiv ansats

I kvalitativ forskning kan man använda sig av teorin på olika sätt (Larsson et al., 2005). Man kan arbeta induktivt, då man arbetar förutsättningslöst och låter teorier och begrepp växa fram ur forskningen och det man observerar. Ett deduktivt angreppssätt är det motsatta då man utgår från en eller flera teorier eller begrepp och låter dessa styra vilka frågor man ställer och vilket fokus man lägger på problemområdet (Larsson et al., 2005). Vi valde istället att arbeta utifrån en abduktiv ansats vilket man kan beskriva som en kombination av induktion och deduktion (Larsson et al., 2005). Vi utgick i utformningen av syftet till viss del av teori om den sociala miljös påverkan men var samtidigt öppna för olika svar och har sedan låtit olika resultat forma vilka teorier vi använt oss av.

Fokusgruppintervjuer

Vi har genomfört våra intervjuer i grupper om 3-4 barn. Inom kvalitativ forskningsmetod talar man då om fokusgruppintervjuer. Huvudtanken med fokusgruppsintervjuer är att få fram den kollektiva bilden av ett fenomen inom en social grupp, man kan då se hur gruppen tillsammans resonerar kring fenomenet (Billinger, 2005). I vår studie vill vi se på den sociala miljös betydelse för förskolebarnens tankar om framtiden, och den förskoleklass de finns i är en del av denna sociala miljö, vilket gör det relevant att använda fokusgrupper. Det är dock inte främst en kollektiv bild vi är ute efter utan snarare de olika individernas tankar om vad de vill bli i framtiden. En fördel med att använda fokusgrupper är dessutom att de är tidsbesparande då man får fram flera individers tankar under ett tillfälle (Billinger, 2005).

Det är rekommenderat att göra fokusgruppsintervjuer med homogena grupper då deltagarna kan stötta varandra och man får fram gruppens gemensamma bild, det är även rekommenderat att ha könsseparerade grupper, speciellt för yngre (Billinger, 2005). Vi valde att trots detta ha grupper med blandat flickor och pojkar då vi trodde att de skulle bli en bättre dynamik i blandade grupper och mindre grupstryck.

Ett rekommenderat antal deltagare i en fokusgrupp är 4-7 deltagare (Billinger, 2005). Vi hade 3-4 barn i våra grupper då vi ansåg att det skulle bli svårare att hålla samman barnen i gruppen om den var större. Att låta barnen bli intervjuade tillsammans, och inte ha enskilda intervjuer, var även ett val vi gjorde då vi trodde att barnen skulle bli mer avslappnade i intervjusituationen om de fick vara tillsammans i grupp, eftersom de var så pass unga.

Våra fokusgruppintervjuer har varit en del i en process där vi har varit i kontakt med skolorna och besökt dem innan själva intervjutillfället. Under dessa besök fick vi även tillfälle att göra observerande inslag.

Observerande inslag

För att förstå och lära känna skolorna och den fysiska miljön runt dem gjorde vi observationer under besöken på skolorna. Vi besökte skolorna vid två tillfällen var och under dessa två tillfällen gjorde vi vissa observationer. Vi tittade på miljön runt omkring skolorna i form av grönområden, byggnader och de människor vi mötte. Vi observerade även miljön och stämningen inne på skolorna. Dessa observationer har framförallt varit ett hjälpmedel för att få förståelse för de miljöer barnen lever i. Vi har valt att skriva ned dem som korta berättelser i början av vår resultat- och analysdel för att även ge läsaren en bild och känsla av miljön. För att förstärka detta använder vi även statistik över de båda stadsdelarna.

Statistiksökning

För att få en bättre bild av de socioekonomiska förhållandena i de olika stadsdelarna har vi utöver fokusgruppintervjuerna och de observerande inslagen sökt statistik för de olika stadsdelarna. Vi sökte via söktjänsten "Google" och fann relevant statistisk information på Göteborgs stads webbsida "www.goteborg.se". Den statistik vi har valt att presentera rör socioekonomiska förhållanden såsom arbetslöshet och andel mottagare av ekonomiskt bistånd. Statistiken är genomförd av gruppen "Samhällsanalys och statistik" som tillhör enheten "Stadsutveckling och samhällsanalys" i Göteborgs stad. Då statistiken är presenterad under Göteborgs stads offentliga webbsida anser vi att den är tillförlitlig. Statistiken presenterar vi i början av vår resultat- och analysdel under rubriken "*Socioekonomiska förhållanden i stadsdelarna*" och vi använder statistiken för att belysa och analysera den kontext som barnen i vår studie lever i.

Avgränsningar

Av praktiska skäl har vi valt att avgränsa vår undersökning till Sverige och Göteborg då vi ansåg att det annars skulle bli ett för stort område att undersöka för en C-uppsats. Undersökningen utfördes i två stadsdelar i Göteborg och i en skola från vardera stadsdel. Anledningen till att vi valde två skolor var att vi ansåg att det krävdes för mycket tid och arbete att undersöka flera.

Då vi vill inta ett barnperspektiv har vi valt att inte intervjua lärare vilket hade kunnat ge studien en annan dimension.

Andra frågeområden såsom barnens tankar om framtida boende och familj hade kunnat berika studien men även här fick göra avgränsningar på grund av den begränsade tiden.

Vi har inte frågat barnen om deras sociala förhållanden så som familjesituation och ekonomiska tillgångar då vi anade att barnen inte alltid har dessa kunskaper. Istället har vi använt socioekonomisk statistik om de olika stadsdelarna för att få kunskap om den miljö barnen lever i.

Litteratursökning

I våra sökningar för litteratur till vår studie använde vi oss av olika databaser. Vi började med att söka i GUNDA som är Göteborgs universitetsbiblioteks katalog, men sökte även i LIBRIS som söker i svenska högskole-, universitets- och forskningskataloger. Vi sökte även i SwePub som söker bland vetenskapliga publiceringar vid svenska lärosäten. Även söktjänsten "Google" användes samt Internetsidan www.uppsatser.se, där vi sökte bland tidigare publicerade uppsatser från olika lärosäten i Sverige. I samtliga av dessa databaser sökte vi på ämnesorden: barn, segregation, klass, socioekonomiska faktorer, skola, boendemiljö. Vi har även använt oss av internationella databaser som Sociological Abstracts, CSA, där vi sökte på ämnesorden: children, education, social class, segregation, socioeconomic factors, neighbourhood. Utifrån referenser i den litteratur vi funnit har vi även kunna finna annan relevant litteratur för vår studie.

Urval till fokusgrupper

Studiens urval består av 15 barn från två olika förskoleklasser i två olika stadsdelar inom Göteborgs stad. Vi använde oss av ett motpolsurval, vilket innebär att man väljer två motpolar/extremvärden för att kunna se likheter och skillnader (Svenning 2003). Denna urvalsmetod var användbar då vi vill se om det fanns skillnader och likheter mellan de tankar som barn från olika stadsdelar i Göteborg har om sin framtid. Vi utförde vår undersökning i två olika stadsdelar, vilka vi har valt att anonymisera och i stället kalla ”*stadsdel A*” och ”*stadsdel B*”. Den första är allmänt känd som socioekonomiskt svag och med en stor andel personer med utländsk bakgrund och den andra är allmänt känt socioekonomiskt stark med en liten andel personer med utländsk bakgrund. Skolorna i de olika stadsdelarna valde vi slumpmässigt utifrån de skolor som först tackade ja på förfrågan att delta.

Vårt urval består av barn som går i förskoleklass och alltså är i 6-7 års åldern. Vi valde att utgå från denna åldersgrupp då vi var intresserade av unga barns tankar om framtiden och fann det lämpligt att använda oss av barn som har börjat skolan. Urvalet av barn i de båda skolorna påverkades av vilka barn som själva gav samtycke samt vars föräldrar gav sitt samtycke till att deras barn fick delta i undersökningen. Vi ville genomföra två fokusgruppintervjuer med 4 barn i varje, på vardera skola. Målet var även att ha en jämn fördelning mellan pojkar och flickor i grupperna, men detta gick dock inte att genomföra i praktiken.

På skolan i stadsdel A frågade läraren barnen vilka som ville delta och alla intresserade fick sedan lappar med sig hem med information till föräldrarna för att kunna få deras samtycke. Av de barn vars föräldrar lämnade sitt samtycke var det inte en jämn könsfördelning utan en överrepresentation av pojkar. På dagen för intervjuerna var det dessutom endast sju barn som kunde delta vilket gjorde att det blev färre barn än på skolan i stadsdel B. Av de barn som skulle delta hjälpte läraren oss att forma grupper som skulle kunna fungera bra tillsammans. På denna skola såg fokusgrupperna ut som följer: den ena gruppen bestod av en flicka och tre pojkar, och den andra gruppen bestod av en flicka och två pojkar.

På skolan i stadsdel B hjälpte lärarna oss, vid första besöket, att forma grupper av barn som skulle kunna fungera tillsammans och frågade sedan dessa barn samt deras föräldrar om de ville delta. Även några reserver utsågs vid detta tillfälle och även de fick förfrågan. Av de utvalda barnen var det en flicka som inte var i skolan på dagen för intervjuerna och en pojke fick ta hennes plats, vilket gjorde att vi inte fick en jämn könsfördelning i urvalet. På denna skola såg fokusgrupperna ut som följande: den ena gruppen bestod av två flickor och två pojkar, och den andra gruppen bestod av en flicka och tre pojkar.

Genomförande

Förberedelser

När vi valt våra stadsdelar började vi leta efter skolor som kunde tänka sig att delta i vår undersökning. Vi ringde upp dem och presenterade vårt syfte. Efter vi fått ett preliminärt samtycke skickade vi ett PM via e-mail där vi förklarade mer ingående om vårt syfte med uppsatsen och hur vi ville genomföra den. Vi förklarade att vi ville göra intervjuer med barnen och hur det praktiskt skulle gå till. Vi var även noga med att förklara de etiska aspekterna (se bilaga 1). När vi hade skickat ut vårt PM till skolorna besökte vi dem för att diskutera genomförandet och försäkra oss om deras samtycke. Till detta möte tog vi även med

våra samtyckeslappar som skulle lämnas ut till föräldrarna (se bilaga 2). Under mötena kom vi tillsammans med personalen överens om när intervjuerna skulle äga rum. Personalen tog hand om lapparna och ville sedan ta ansvaret för att se till att föräldrarna fick ta del av dem. Personalen på båda skolorna var väldigt tillmötesgående vilket var till stor hjälp för oss.

För att förbereda oss inför våra intervjuer läste vi litteratur om barnintervjuer. Detta gav oss en bra grund för att kunna genomföra intervjuerna på bästa sätt. För att förbereda både oss själva och barnen ville vi hälsa på skolorna innan själva intervjuerna. Detta var ett sätt att få barnen att känna sig mer trygga med oss eftersom de då skulle känna igen oss när det var dags för intervjun. På skola A var en av oss där och träffade barnen och berättade att om studien vi skulle göra. På skola B fick vi inte chansen att interagera med barnen innan då barnen var uppdelade i olika grupper och hade lektioner när vi var där första gången.

Målningen

Vi valde att låta barnen måla teckningar innan vi började våra intervjuer då vi ansåg att det kunde vara ett bra hjälpmedel för att få barnen intresserade och avslappnade. Vi bad barnen måla vad de ville bli när de blev stora för att de senare skulle kunna använda teckningen för att möjligtvis lättare kunna förklara vad de tänkt. Vissa barn kan ha lättare att uttrycka sig genom att måla än i ord och därför var det en bra hjälp, och även då vissa barn möjligtvis inte visste vad deras yrke hade för namn. Vi ville också skapa en rolig stund för barnen eftersom många barn tycker om att måla. Senare i våra intervjuer utgick vi från barnens teckningar (se bilaga 3). Vissa barn blev klara tidigare än de andra, vi kunde då använda målandet som ett uppehållsmedel medan de väntade på sina kamrater. De fick då måla fritt vad de ville, detta kan ha hjälpt dem att inte tappa fokus och gett dem tålamod att vänta.

Intervjuguide och Fokusgruppintervjuerna

Innan intervjun konstruerade vi en intervjuguide med olika teman, detta för att strukturera upp intervjuerna på ett bra sätt (se bilaga 3). Eftersom barnen var 6-7 år valde vi att använda oss av ett relativt enkelt språk för att de skulle förstå så bra som möjligt (Barnombudsmannen, 2004). Vi ville ha öppna frågor för att påverka barnen så lite som möjligt, något som Barnombudsmannen (2004) poängterar är viktigt. Under intervjuerna ställde vi en fråga och lät barnen svara fritt om sina tankar och åsikter utan att avbryta. Det var viktigt för oss att ha mycket tålamod och att inte attackera barnen med frågor. Vi försökte hålla oss lugna och lyssna noga samt att ge barnen den tiden de behövde. Under intervjuerna försökte vi även att uppmuntra barnen att bygga vidare på sina berättelser genom att lyssna efter detaljer som vi bad dem berätta mer om (Larsson et al., 2005). Vi använde oss av en del fokuserade och specifika frågor som innehöll orden vem, vad, hur, när, var och varför. För att inte frågorna skulle låta anklagande och för att barnen inte skulle känna sig skrämnda att berätta, försökte vi använda dem så uppmuntrande som möjligt. Vi undvek ledande frågor så gott vi kunde, det vill säga frågor där barnen kan svara ”ja” eller ”nej”, då detta kan påverka barnens historier och få dem att ändra sina svar efter vad de tror att vi vill höra (Barnombudsmannen, 2004).

Fokusgruppintervjuerna ägde rum på två olika dagar; barnen på skola B intervjuades en torsdag morgon och barnen på skola A intervjuades en vecka senare på fredag förmiddag innan lunch. Intervjuerna ägde rum i ungefär 45 min vardera med målningen inberäknad i den tiden. Att ha en lugn miljö för samtalet är viktigt (Barnombudsmannen, 2004). På skola B fick vi sitta i varsitt rum där vi kunde både måla och ha intervjun. Det var små rum och inte mycket ljud som störde runt omkring. På skola A satt vi i ett stort rum och målade alla

tillsammans och delade sedan upp grupperna i två rum när vi skulle intervjua. Det var stora rum med många föremål i vilket kan ha distraherat barnen. Resten av klassen som var utanför rummen knackade på och bidrog också till en viss okoncentration hos oss och eventuellt också hos barnen. Vi valde att ta varsin grupp på varje skola främst för att effektivisera och inte ta upp för lång tid av barnens skoltid. Vi kunde valt att intervjua grupperna tillsammans men även lärarna trodde det var bra att dela upp oss och ta varsin grupp, dels för att ta upp mindre tid men även för att de ansåg att vi skulle klara det lika bra på egen hand.

Under intervjuerna valde vi att begränsa antalet vuxna i rummet, vi ville inte att någon utifrån skulle påverka barnen i deras svar. Det var endast den av oss som intervjuade som var vuxen i rummen men vi förklarade för barnen att läraren fanns i närheten. Ibland kan det vara bra att ha vuxen nära rummet, i vårt fall deras lärare, då detta kan skapa mer trygghet hos barnen. (Barnombudsmannen, 2004)

Tryggheten i grupperna

I skola A upplevde vi i båda fokusgrupperna att det fanns en atmosfär där barnen påverkades av varandra, både under målningen och intervjuerna. Under målningen upplevde vi att vissa barn hade svårt att koncentrera sig och tittade mycket på varandra. Under intervjuerna i den ena gruppen var det två av barnen som hade liknande svar på våra frågor och valde samma sak när det gällde vad de ville göra i framtiden, vi kan ana att dessa barn påverkade varandra. I den andra gruppen upplevde vi en något tryckt stämning då ett av barnen inte verkade bekväm med att svara på frågor inför sina klasskamrater, barnet svarade ”jag vet inte” på de flesta frågorna. På skola B upplevde vi en okoncentrerad stämning i den ena av grupperna. Ett barn i denna grupp hade varit sjuk och hade precis kommit tillbaka till skolan. Barnen fick inte chans innan intervjun att prata eftersom vi genomförde dem kl. 08.00, när barnen började. Barnet som hade varit sjuk verkade ha svårt att koncentrera sig och pratade istället om annat med ett av de andra barnen. Dessa två barn målade ingenting och visste inte vad de ville bli när de blev stora. Att intervjua barnen i fokusgrupper kan ha påverkat barnen i de båda skolorna negativt. I efterhand kan vi fråga oss om barnen hade varit mer trygga i enskilda intervjuer. Vi tror dock att fokusgruppsintervjuer var den bästa metoden för oss då den i de flesta fall verkade göra barnen trygga och mer öppna.

Transkribering

Under intervjuerna använde vi oss av ljudinspelare, detta för att enklare kunna koncentrera oss på själva utförandet av intervjun. Vi ville inte störa kommunikationen mellan oss och barnen genom att sitta och anteckna. Genom att använda ljudinspelare fick vi också möjlighet att sitta ned i lugn och ro efter intervjun och lyssna igenom materialet och transkribera det till skriftlig text. (Cederborg, 2005) Denna procedur blir enligt Kvale (1997) en form av tolkning och konstruktion av materialet men genom att använda ljudinspelare istället för att endast anteckna under intervjuerna minskas risken för feltolkning (Kvale, 1997).

Analysmetod

I analysarbetet har vi utgått från olika teman och presenterar sedan resultatet och analysen efter dessa. Dessa teman har vi hämtat från både frågeställningarna, teorierna och resultaten, vi använder dem som rubriker och kallar dem ”*segregation*”, ”*den sociala miljön*” samt ”*flickor och pojkar om framtiden*”.

Efter transkriberingen av intervjuerna läste vi igenom dem och strukturerade upp det insamlade materialet efter olika teman som ”vad vill flickorna respektive pojkarna arbeta med?” och ”hur skall barnen göra för att nå sina mål?”. Denna metod är en så kallad *meningskategorisering*, där man kodar olika delar av intervjun i kategorier vilket ger en överskådlighet över resultatet (Kvale, 1997). Resultatet analyserade vi med hjälp av de valda teorierna och begreppen. Vi har använt oss av en så kallad ad-hoc analys, vilket innebär att vi har använt olika analysstrategier. På så sätt har vi förenat olika angreppssätt och funnit mening i det samlade materialet (Kvale 1997; Larsson 2005).

Förutom meningskategorisering har vi gjort vissa kvantifieringar av materialet vad gäller t.ex. barnens framtida yrkesval, dessa presenteras överskådligt i faktarutor i början av resultat- och analysdelen. Statistiken har vi presenterat i tabeller under rubriken ”*socioekonomiska förhållanden i stadsdelarna*” och sedan främst använt under rubriken ”*segregation*” för att belysa just segregationen i stadsdelarna. På så sätt visar vi på en del av den miljö som barnen i studien lever i. Statistiken kopplar vi även till resultatet från fokusgruppsintervjuerna, och får bidra till tolkning och förståelse för intervjumaterialet.

Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet

Validitet

Begreppet validitet innebär att man verkligen undersöker det man har tänkt undersöka (Larsson, 2005). Kvale (1997) pekar på några punkter man använder för att uppnå en god validitet. Den första punkten är *tematisering*, det vill säga att man använder sig av teorier i sin analys som är relevanta i förhållande till forskningsfrågorna (Kvale, 1997). Vi anser att vi valt relevant teorier i förhållande till våra forskningsfrågor då dessa hjälpte oss att analysera resultatet. En annan punkt som är viktig att se på är *intervju* där man tittar på tillförlitligheten hos informanten och även kvalitén på själva intervjun t.ex. vilken intervjuteknik man använt. Det är viktigt att ifrågasätta meningen i allt som sägs under intervjun (Kvale, 1997). Vi valde att utgå från en artikel av Barnombudsmannen (2004) om hur man intervjuar barn för att få fram bästa resultat. Tillförlitligheten hos informanterna ansåg vi vara god. Vi intervjuade barn vilket kan vara svårt då det är svårt att mäta sanningshalten i det barnen säger. Vi ville dock lyfta fram barnens egna perspektiv och tankar under just intervjusituationen, och ser därför deras svar som tillförlitliga. Barnen intervjuades i grupp vilket dock kan ha sänkt vår tillförlitlighet i svaren då vissa barn kan ha blivit negativt påverkade av varandra. Kvale (1997) tar även upp *utskrift* vilket innebär att det är viktigt att man som forskare gör en valid översättning i transkriberingen när man förvandlar talspråk till skriftspråk. Vi valde att spela in våra intervjuer med ljudinspelare och efteråt transkribera materialet, ord för ord. Vi anser att vi på så sätt gjort vår bästa för att få fram valida översättningar.

Svenning (2003) tar upp vikten av att undersöka validiteten genom att titta på om man ställt sina frågor till rätt grupp av människor. Vi valde att vända oss till barn i förskoleklassåldern eftersom det låg i vårt syfte att undersöka denna åldersgrupp. Vi ansåg inte att det var nödvändigt med en vuxens röst i detta eftersom det inte skulle hjälpa oss att besvara våra frågeställningar.

Reliabilitet

Reliabilitet handlar om att resultaten skall vara tillförlitliga, två likadana undersökningar med samma urvalsgrupp, syfte och metod skall ge samma resultat. Det är svårt att uppnå reliabilitet genom en kvalitativ studie eftersom de ofta är exemplifierande och inte generaliserbara på samma sätt som kvantitativa studier. Reliabilitet innebär också om studien och undersökningen genomförts korrekt (Svenning, 2003).

Då vi har utfört en kvalitativ studie med fokusgruppintervjuer är det svårt att göra en likadan och få exakt samma svar. Även då vi skulle göra en ny studie med samma barn skulle dessa kunna ha ändrat sina tankar om framtiden till dess. Vi har dock försökt öka reliabiliteten genom att förbereda intervjuerna väl innan de genomfördes och genom att ställa öppna frågor under intervjuerna. Intervjutekniken har betydelse för reliabiliteten och ledande frågor kan ha en negativ inverkan. Kvale (1997) lyfter dock fram att ledande frågor ibland kan behövas för att försäkra sig om att man som intervjuare har uppfattat det sagda på rätt sätt. Under intervjuerna ställde vi ibland ledande frågor som *"vill du alltså bli brandman?"* för att försäkra oss om att vi förstätt barnen rätt.

Under intervjuerna lät vi som tidigare nämnt barnen först måla teckningar av vad de vill bli i framtiden och använde oss sedan av en intervjuguide under intervjuerna där första frågan löd *"Vad föreställer din teckning?"* och andra frågan *"Är det vad du vill bli när du blir stor?"*. Vi frångick dock intervjuguiden ibland när teckningen föreställde något som inte uppenbart var ett yrke och frågade då istället t.ex. *"har du funderat på vad du vill bli när du blir stor?"* Då vi som intervjuare delade upp oss och höll i varsin fokusgrupp på samma skola kan detta, även då vi använt samma intervjuguide, ha lett till att vi påverkat barnen på olika sätt t.ex. genom hur vi förhöll oss till intervjuguide. Detta är något som kan ha påverkat reliabiliteten. Något annat som går att diskutera är vår formulering på frågan *"Vad vill du bli när du blir stor?"*, denna formulering kan upplevas något otydlig då ord som *"bli"* och *"stor"* är odefinierade. Vi valde dock att använda denna formulering då det är en allmänt känd fråga som man brukar ställa till barn när man syftar på vad de vill jobba med när de blir vuxna. Under intervjuerna förtydligade vi dessutom frågan genom att förklara att vi syftade på arbete och då barnen inte visste vad de *"ville bli"* frågade vi istället efter vad de *"ville göra"*. Detta anser vi har ökat tillförlitligheten i vår studie.

Generaliserbarhet

Eftersom den kvalitativa forskningen oftast utgår från små urval med bestämda syften är generaliserbarheten begränsad. Vi var från början medvetna om att det är svårt att generalisera kvalitativ data och därför har det inte heller varit vårt mål. Kvale (1997) nämner dock olika möjligheter att generalisera kvalitativ data och där ibland *analytisk generalisering*, vi anser att detta passar in på vår studie. Han menar att man i denna typ av generalisering gör en noga bedömning över huruvida den gjorda undersökningen kan ge vägledning i vad som kan hända i en liknande situation. Denna bedömning har i sin tur grund i en teoretisk analys. Man grundar bedömningen på påståendelogik och argumentation utifrån en teori som finns i analysen. Genom en god tydlighet i den delen kan man som forskare göra det möjligt för läsaren att bedöma möjlighet till generalisering (Kvale, 1997). Vi har i vår studie utgått från teorier och begrepp och utifrån dessa gjort vår analys. Även i diskussionsdelen lyfter vi fram argumentation för huruvida vår undersökning stämmer överens med teorin. Det är upp till läsaren att avgöra om de resultat vi kommit fram till är logiska utifrån teorierna och därmed någorlunda generaliserbara (Kvale, 1997). Vi kan även i de fall vårt resultat stämmer överens med tidigare forskning dra generaliserande slutsatser.

Etiska överväganden

Vi har utgått från Larsson et al. (2005) när vi har gjort våra etiska övervägande. Han talar om *det informerade samtycket* vilket innebär att man som forskare är noga med att informera intervjupersonerna innan själva intervjun om syftet med studien och hur den är upplagd. Man bör också informera om tänkbara fördelar/risker som kan finnas med vid ett deltagande. Det är även viktigt att lyfta fram att deltagandet är frivilligt och att det när som helst är tillåtet att avbryta (Larsson et al., 2005). Vi var i vår studie väldigt noga med att informera barnen om både syftet och det frivilliga deltagandet. Detta var något som vi gjorde i inledningen på vår intervju och fick då alla barnens samtycke (se även bilaga 3). Innan själva intervjuerna skickade vi även ut PM (se bilaga 1) till skolorna för att även få deras samtycke. För att få genomföra intervjuerna behövde vi även få föräldrars samtycke eftersom barnen inte är myndiga. Vi skickade därför med samtyckeslappar med barnen som deras föräldrar kunde fylla i. Dessa innehöll vårt syfte, hur intervjuerna praktiskt skulle gå till och att vi inte skulle ta upp några känsliga frågor men att allt var konfidentiellt (se bilaga 2). Larsson et al. (2005) tar även upp *konfidentialitet* som syftar till att ingen personlig data ska kunna identifieras i den klara rapporten. Det är viktigt att inga av barnens riktiga namn nämns (Larsson et al., 2005). Vi valde att istället använda ”flicka/pojke” på ”skola A/B” när vi skrev våra citat. Vi har också valt att anonymisera stadsdelarna och skolorna vilket gör det ännu svårare att kunna spåra vilka barn som deltagit i studien. Vi förklarade för både barnen och lärarna hur vi skulle presentera vårt resultat, i en uppsats, och att de hade möjlighet att få del av materialet efteråt, (Barnombudsmannen, 2004)

RESULTAT OCH ANALYS

I denna del av vår uppsats hanterar vi både resultat och analys. Fokusgruppsresultatet kommer från två olika skolor i två olika stadsdelar. Vi börjar denna del med att redogöra för den socioekonomiska situationen i de båda stadsdelarna genom att presentera statistik, detta under rubriken ”*Socioekonomiska förhållanden i stadsdelarna*”. Därefter redovisar vi de observationer vi gjorde vid besöken på de båda skolorna, tillsammans med faktarutor med resultat i korthet från fokusgruppintervjuerna. Detta för att sätta in dig som läsare i den fysiska miljön och ge en tydlig och lättöverskådlig överblick över vad barnen på de olika skolorna svarade på frågorna. Vi presenterar också ingående resultaten tillsammans med analys under rubrikerna: ”*Segregation*”, ”*Den sociala miljön*” och ”*Flickor och pojkar om framtiden*”.

När vi presenterar citat gör vi detta genom att göra dem kursiverade samt placera dem centrerat och fristående i texten. Vi har utgått från de transkriberade intervjuerna men har i vissa fall ändrat ord från talspråk till skriftspråk för att det tydligare skall framgå vad barnen sagt.

Socioekonomiska förhållanden i stadsdelarna

Statistiken gäller för år 2009 och är hämtad från Göteborgs stads webbsida (www.goteborg.se).

Göteborg är Sveriges näst största stad och i slutet av år 2009 hade staden 507 330 invånare. Göteborg är uppdelad i 21 stadsdelsnämnder och vi har utfört vår undersökning i två av dessa och redovisar här främst för förhållanden i dessa stadsdelar.

	Stadsdel A	Stadsdel B
Antal invånare	24 940	34 930
Andelen utrikesfödda invånare i stadsdelen	45 %	13,1 %

Arbetslöshet och Ekonomiskt bistånd

I Göteborg var det 2009, i åldrarna 18-64, ca 5,2 % öppen arbetslöshet. Öppen arbetslöshet innebär att kunna arbeta men att sakna sysselsättning och vara inskriven på arbetsförmedlingen.

	Stadsdel A	Stadsdel B
Öppen arbetslöshet i åldrarna 18-64 år	knappt 10 %	drygt 4 %
Andel invånare som mottog ekonomiskt bistånd	22,4 %	2,8 %

Skola

Här redovisar vi statistiken över slutbetyg från grundskolan åk. 9, vt. 2009. Denna statistik avser de som går på skolor i stadsdelen och dessa behöver alltså inte vara bosatta i samma stadsdel.

Procentuell fördelning av betyg i samtliga ämnen:

	Stadsdel A	Stadsdel B
Antal elever i åk.9, år 2009	293	203
G	38,1 %	32,1 %
VG	29,4 %	37,4 %
MVG	12,9 %	25,8 %
Inget betyg	19,5 %	4,7 %

I statistik över hur stor andel flickor respektive pojkar som uppnått MVG i slutbetyget från åk. 9, år 2009, i de olika ämnena, framgår att det är en större andel flickor än pojkar som nått kraven för MVG i samtliga ämnen fransett idrott där det är större andel av pojkarna än flickorna som nått MVG. Denna statistik gäller elever i Göteborg totalt.

Nedan presenterar vi andelen elever i åk. 9 som lästa svenska som andraspråk, samt andelen med ej godkänt betyg i samma ämne.

	Stadsdel A	Stadsdel B
Andel elever	60 %	1,5 %
Ej godkänt betyg	34,1 %	0 %

Det är en hög andel som läser svenska som andraspråk och som ej fått godkänt betyg i stadsdel A, detta kan bero på att det är många av eleverna som är nyanlända till Sverige men det torde dock inte vara hela förklaringen.

Observationer från Stadsdel A

Vi befann oss på spårvagnen på väg till en av Göteborgs stadsdelar. På spårvagnen var det mycket folk och vi hörde många konversationer på olika språk. Vi kände oss laddade men avslappnade. Vi gick av spårvagnen och styrde våra steg mot skolan. Vi gick över ett torg, där satt människor på bänkar i solen och några var på väg till hållplatsen. På plank satt affischer och i skyltfönstret på en affär kunde vi se text på ett språk vi inte förstod och bokstäver vi inte alls kände igen. Området vi gick igenom bestod av små grönområden och hyreshus, vi fick senare veta av läraren att samtliga barn vi intervjuat bodde i dessa. Väl framme vid skolan hittade vi lätt till förskoleklasserna eftersom en av oss tidigare varit där och träffat barnen och informerat om vårt besök. Först var allt helt tyst och vi undrade vart alla hade tagit vägen men sedan öppnades plötsligt dörren, ut kom barnen. Vi blev mottagna in i klassrummet och fick sitta ner på golvet där klassen hade sin samling på en stor blå matta. Klassrummet innehöll bord och stolar som användes vid fruktstunden och ett lekutrymme. Barnen fick efter detta presentera sig. Samtliga barn hade namn som inte var ”svenskklingande” och de flesta barnen bröt på ett annat språk. Läraren tog ut de barn som skulle delta i vår undersökning, det blev två flickor och fem pojkar. Det var dags för fruktstund så vi fick sitta ned med barnen i ett annat rum där vi kunde prata lite allmänt och äta frukt en stund innan själva intervjun. De flesta barnen pratade och det var mycket rörelse i rummet, barnen reste sig från stolarna och bytte platser med varandra. Efter fruktstunden var det dags för att måla. Vi letade fram färgpennor som fanns i rummet och läraren gav oss papper att måla på. Läraren hjälpte oss att dela upp barnen i två grupper.

Översikt över resultat från Stadsdel A

Deltagande barn: 5 pojkar och 2 flickor

Båda flickorna visste vad de ville bli/göra när de blev stora. Ingen av dem visste hur de skulle gå till väga för att nå detta mål.

Yrken: Frisör och vara hemma och hjälpa sina föräldrar.

3 av 5 pojkar visste vad de ville bli när de blev stora. En visste hur han skulle gå till väga för att nå detta mål. De andra 2 pojkarna visste inte vad de ville bli (ha för yrke) men de visste vad de ville göra i sin framtid; de ville vara hemma och titta på TV samt en ville vara hemma och ”bestämma”.

Yrken: byggnadsingenjör, fotbollsspelare, brandman.

Ingen av barnen kände någon med samma yrke som de valt men de hade på något sätt kommit i kontakt med det.

Barnen motiverade yrkesvalet på olika sätt; två svarade ej på frågan (frisör, brandman), tre ville göra det för att det verkade roligt (laga mat, vara hemma), två motiverade valet med att det var duktiga på det (fotboll, byggnadsingenjör), ”byggnadsingenjören” ville även bli det för att det verkade vara ”ett bra jobb där man tjänar mycket pengar”.

Alla barn som visste vad de ville bli hade en tanke om vad man gör i detta yrke.

Observationer från Stadsdel B

Vi var på väg till en skola för att göra två fokusgruppintervjuer, vi kände oss förväntansfulla, klockan var 07.30 men solen var uppe och gjorde oss pigga med sitt ljus. Vi satt på en buss och utanför fönstret såg vi villor, en kyrka och skog. Vi gick av bussen och började vandra mot skolan. Vi hade varit där en gång innan så vi hittade snabbt till skolan. Gången innan var vi där för att informera om vår undersökning och få ett godkännande. Vi var då tidiga till vårt möte och tog oss lite tid att gå runt i området. I området runt skolan såg vi tvåvåningsvillor och någon affär. Vi såg inga människor på gatorna. Vi gick in i skolan efter vår promenad och satte oss ned i entrén. Klockan ringde och barn kom inspringande. Många av barnen vi såg bar märkeskläder så som Adidas och NIKE och vi upplevde även att de flesta barnen såg ut att ha en svensk etnisk bakgrund. Väl inne i skolan mötte vi läraren som skulle hjälpa oss att samla barnen. Klockan var 08.00 och barnen samlades i klassrummet. Barnen satt vid bänkar och läraren stod framme vid en tavla. Detta klassrum hade inget utrymme för lek. Lek och hobby rum fanns i närheten. Vi fick presentera oss snabbt sedan plockade läraren ut de barn som skulle delta i fokusgruppintervjun. Vi fick färgpennor och papper som läraren hade förberett. Vi gick med barnen upp till två grupperum som låg en trappa upp. Vi delade upp oss i två grupper och satte oss sedan i varsitt rum för att börja vår målningsstund. Barnen presenterade sig och samtliga hade ”svenskklingande” namn. Efter intervjuerna pratade vi med läraren som berättade att samtliga barn som vi intervjuat bodde i området kring skolan.

Översikt över resultat från stadsdel B

Deltagande barn: 3 flickor och 5 pojkar

Alla 3 flickorna visste vad de ville bli och hur de skulle gå till väga för att nå detta mål.
Yrken: Delfinskötare, hästskötare och hästhoppare.

3 av 5 pojkar visste vad de ville bli och alla visste hur de skulle gå till väga för att nå detta mål. De andra två visste inte vad de ville bli.

Yrken: 1 polis, 1 dykare och 1 båt-chaufför (vi tolkar det som att han menar sjökaptten)

Alla barn som visste vad de ville bli hade på något sätt kommit i kontakt med det, i de flesta fall genom någon de kände.

Samtliga barn motiverade sitt yrkesval med att det verkade roligt, två av barnen sa också att en anledning var att de kände någon som hade yrket.

Alla barn som visste vad de ville bli hade en tanke om vad man gjorde i detta yrke.

Segregation

Här presenterar vi resultat främst från våra observerande inslag och från statistiken över stadsdelarna samt analyserar detta utifrån begreppet segregation och tidigare forskning.

Socioekonomiskt och etnisk segregation

Utifrån statistiken över de olika stadsdelarna kan vi utläsa att Stadsdel A är en socioekonomiskt svag stadsdel där 22,4 % av befolkningen år 2009 mottog ekonomiskt bistånd. Denna siffra visar andelen invånare som mottagit ekonomiskt bistånd mot hela befolkningen, alltså även barn, vi kan alltså dra slutsatsen att det skulle vara ett ännu högre procenttal om man räknat andelen invånare som mottagit ekonomiskt bistånd mot den myndiga befolkningen. Detta är en stadsdel där nästan hälften av befolkningen är utrikesfödda, nämligen 45,4 %. Alla barn vi mötte på skolan i denna stadsdel hade namn som inte var ”svenskklingande” vilket stämmer väl med detta. Om man skulle beräkna personer med utländsk bakgrund, alltså både de som är utrikesfödda samt de personer som har två utrikesfödda föräldrar, skulle dessutom andelen bli betydligt större.

Stadsdel A är alltså en socioekonomisk och etniskt segregerad stadsdel. Socioekonomisk och etnisk segregation hänger samman på så sätt att det som uppmärksammas som etnisk segregation i själva verket kan bero på socioekonomiska förhållanden (Andersson et al. 2009). Att personer med utländsk bakgrund blir diskriminerade och segregerade på arbetsmarknaden kan leda till att de blir hänvisade till vissa segregerade bostadsområden vilket i sin tur kan leda till svårigheter att få jobb, detta kallas ”spill-over”- effekter (SOU 2006:79). Den etniska och socioekonomiska segregationen är alltså tätt sammanvävda.

Stadsdel B är en socioekonomiskt stark stadsdel där den öppna arbetslösheten under år 2009 låg under snittet i totala Göteborg, detta är även en stadsdel där endast 2,8 % av befolkningen

mottog ekonomiskt bistånd under samma år. I denna stadsdel är 13,1 % av befolkningen utrikesfödda vilket är en mindre andel än i totala Göteborg där cirka en femtedel är utrikesfödda. Vid besöken på skolan i denna stadsdel hade alla barn vi intervjuade ”svenskklingande” eller ”västerländsktklingande” namn.

Bilden av denna stadsdel får oss inte först att tänka på den som en segregerad stadsdel, sysselsättningen är hög och befolkningen är inte endast etniskt svenska utan bland invånarna finns även personer som är utrikes födda. Jämför vi med totala Göteborg ser vi dock alltså att det är en mindre andel utrikesfödda i stadsdelen samt att arbetslösheten är lägre, än i Göteborg totalt. Det är viktigt att man uppmärksammar att stadsdelar där majoriteten av befolkningen är medel- eller höginkomsttagare och har svensk bakgrund även är segregerade områden och frågar sig vilka konsekvenser detta får (Andersson 2009). En anledning till att sådana områden bildas kan bero på att denna samhällsgrupp vill bo tillsammans med människor de kan identifiera sig med, ha grannar som är dem lika. Det blir dock en typ av diskriminering om man inte vill bo tillsammans med ”de som är annorlunda” i jämförelse med ”oss” (SOU 2006:79).

Vid besöken i de båda stadsdelarna kunde vi observera olika typer av bostadshus i områdena; i stadsdel A kunde vi endast se hyreshus och i stadsdel B villor. Andersson (2009) lyfter i sin rapport, om segregationen i Göteborg, fram att placeringen av egnahemsboenden, som villor, har betydelse för segregationen. Vilken typ av boende det finns i ett område präglar vilka som bor i området; om det finns egnahems boenden har området högre medelinkomst och sysselsättningsgrad, dessa områden har även färre personer med utländsk bakgrund (Andersson et al. 2009). Vi frågar oss vad detta får för betydelse för barnen i vår studie. Enligt Goldsmith (2009) kan det för barn och ungdomars skolprestationer vara betydelsefullt att ha grannar som är medel eller höginkomsttagare samt vidareutbildade, däremot visar inga resultat på att deras etniska bakgrund är lika viktig. Detta stämmer även väl med Anderssons et al. (2009) som menar att det vid en persons yrkeskarriär är viktigare vilka inkomstgrupper som finns i grannskapet, än vilka etniciteter. Han menar till skillnad från Goldsmith (2009) dock även att utbildningsnivån som finns i grannskapet inte har stor betydelse.

Segregationens konsekvenser och påverkan på barnens tankar om framtiden

Vi kan fråga oss vad segregation får för betydelse för barnen i vår studie och deras tankar om framtiden. Ser vi till hur många barn som hade en tanke om vad de ville bli eller göra i framtiden finns det ingen större skillnad mellan stadsdelarna. På båda skolorna var det två pojkar som inte visste vad de ville bli. Ser vi istället till yrkesval finner vi inte heller här några större skillnader; två barn på vardera skola valde yrken som krävde eftergymnasial utbildning.

Fler barn på skola B än på skola A valde vad vi tolkar som ”fantasifyllda”/”glamorösa” yrken t.ex. hästhoppare, delfinskötare och dykare. Dessa barn hade på något sätt kommit i kontakt med yrket, som exempel kan nämnas att pojken som ville bli dykare hade provat på att dyka i en pool och hästhopperskan hade varit på ridläger. Denna typ av aktiviteter och intressen kräver ekonomiska resurser och på så sätt kan vi se hur den socioekonomiska segregationen syns i de intervjuade barnens svar.

Vad som skiljde sig mest mellan skolorna är kunskapen om hur man skall gå tillväga för att nå sitt mål. Det var endast ett barn i stadsdel A som hade en uppfattning om detta medan samtliga barn som visste vad de ville bli i stadsdel B hade en tanke om hur de skulle gå tillväga för att nå sina mål.

Stadsdel A har högre öppen arbetslöshet än totala Göteborg, i stadsdelen mottar även cirka en femtedel ekonomiskt bistånd. Att sysselsättningen på så vis är låg tolkar vi kan vara en anledning till att barnen i stadsdelen inte har kunskap i hur de skall gå tillväga för att få det yrke de vill ha i framtiden. Om barnen möter många vuxna som ”är hemma” och har svårigheter i att få ett arbete kan detta leda till att de inte får kunskaper i hur man går tillväga i denna process. Detta skulle då kunna ses som ännu en ”spill-over” – effekt av segregationen (SOU 2006:79).

En annan tanke som vi finner viktig att lyfta fram gäller barnens faktiska framtid. Även om barnen från de båda stadsdelarna i nuläget har liknande tankar om vad de vill bli i framtiden vet vi inte hur det faktiskt kommer att bli i framtiden. Olika hinder eller förutsättningar kan bidra till hur barnens framtida plats i arbetsmarknaden kommer att se ut. Ett sådant hinder som Biterman et al. (2008) tar upp är diskriminering på arbetsmarknaden på grund av vilket bostadsområde man kommer ifrån.

Skolsegregation

När vi ser på statistiken över slutbetyg från grundskolan i de olika stadsdelarna kan vi se en tydlig skillnad; av samtliga slutbetyg som satts på skolorna i stadsdel A har nästan 20 % ej fått betyg. I stadsdel B är andelen för det samma knappt 5 %. Vi kan också se att de är en större andel av eleverna i stadsdel A, 60 %, än i stadsdel B, 1,5 %, som läste svenska som andra språk vilket tyder på att fler elever i stadsdel A har utländsk bakgrund.

Goldsmith (2009) kommer i sin studie fram till att det är viktigare för elevers studieresultat att gå på en integrerad skola, en skola där det går elever från både majoritets- och minoritetsbefolkningen, än att bo i ett integrerat område. Alla barn vi mötte på skolan i stadsdel A hade namn som inte var ”svenskklängande” vilket vi tolkar som att de hade utländsk bakgrund. Tillsammans med statistiken över elever som läser svenska som andraspråk tolkar vi det som att skolan är segregerad. I stadsdel B var det endast ett fåtal elever i åk.9 år 2009 som läste svenska som andra språk, denna stadsdel och skola är på så sätt också segregerad. Goldsmith (2009) menar att det går bättre för de elever som går på skolor där de flesta elever är från majoritetsbefolkningen. I jämförelse mellan de båda stadsdelarna kan vi se att eleverna i stadsdel B i snitt har högre betyg, detta stämmer alltså med Goldsmiths (2009) forskning.

Den sociala miljön

I detta stycke presenterar vi resultat samt analys utifrån teori om ”barn som aktörer och den sociala miljöns påverkan”

Den sociala och fysiska miljöns påverkan på yrkesvalet

På skola B visste 6 av 8 barn vad de ville bli när de blev stora och de flesta av dessa barn kände också någon som hade detta yrke. Barnen nämnde att de antingen fått följa med dessa personer på en arbetsdag eller så hade de någon gång provat på det själva. Flickan som ville bli delfinskötare kände dock ingen som hade detta yrke men hon hade varit på en delfinshow. Barnen hade hämtat sin inspiration från den sociala miljön runt omkring dem och de flesta hade fått sina erfarenheter utanför den egna familjen. Endast ett barn nämnde att hon blev inspirerad av en familjemedlem. De flesta andra barnen hämtade sin inspiration från kompisars

föräldrar och nedan följer ett exempel på vad en pojke svarade på frågan om huruvida han kände någon med det yrke han valt.

– Känner du någon som jobbar som polis?

– Jag har en kompis som är min granne och hans pappa jobbar som polis. Jag har varit där på polishuset och det verkar väldigt kul.

Pojke skola B

Enligt Bäck-Wiklund och Lundström (2001) skapar barn sin identitet genom att sätta sig själv i olika sammanhang. Ofta handlar det idag inte om att överta sina föräldrars uppfattningar och traditioner utan att uppleva och utforska vuxenvärlden på egen hand vilket är en viktig del i utvecklingen. Mycket av detta gör de i samspel med sina kompisar och även genom att delta i den sociala miljön i grannskapet. Vi uppfattar det som att de flesta barnen i skola B söker sig utanför den egna familjen och istället har använt sig av sina kompisar och andra i grannskapet när de funderat över sin framtid. En av flickorna inspirerades av sin storasyster i sitt yrkesval.

På skola A visste 5 av 7 barn vad de ville bli i framtiden men ingen av dem kände någon som hade detta yrke. De flesta barnen hade dock förmodligen kommit i kontakt med yrket på något sätt, exempelvis gått till en frisör eller sett en brandbil. Barnen visste inte vad deras föräldrar jobbade med då vi ställde den frågan under intervjuerna, därför kan vi anta att de inte hade något av de yrken barnen valt. Detta visar alltså att barnen hittat inspiration i den fysiska miljön runt omkring dem och inte i den närmaste sociala miljön.

Kunskaper om yrket och hur barnen ska komma dit

Vi ställde under intervjuerna frågorna ”vad gör man i ditt yrke” och ”vad tror du att du behöver göra för att bli detta”. På båda skolorna visste samtliga barn vad man gjorde i det yrke som de hade valt. Nedan visar vi exempel på detta från en flicka som vill rida och en pojke som vill bli brandman och göra hjärt- och lungräddning.

– Vad gör man i det yrke du valt, hästhopperska?

– Hoppas häst... Man får sköta om hästen och så kan man vinna priser om man är riktigt duktig på det.

Flicka skola B

– Vad gör man som brandman?

– Man sprutar vatten. [...] När någon ligger på marken så trycker man på dens mage.

Pojke skola A

Dessa exempel visar att barnen har kunskap om de yrken de valt. Här kan man anta att barnen fått kunskaper från den sociala omgivning runt omkring dem så som skola, media eller familjen.

Av barnen på skola A hade endast 1 barn av 7 en tanke om hur han praktiskt skulle gå till väga för att bli det han ville. De andra barnen svarade ”jag vet inte” eller svarade inte alls på frågan. Så här svarade pojken som ”visste” hur det skulle gå till.

- *Hur ska du göra för att bli byggingenjör?*
- *Jag ska tjäna ihop pengar så jag kan betala för det och sen jag ska skapa mig en byggkran och andra flera grejer.*
Pojke skola A

Samtliga barn i skola B som visste vad de ville bli, hade också en tanke om hur de praktiskt skulle gå tillväga för att nå sina mål. Barnen svarade utförligt och vi uppfattade det som att de hade mycket vetskap om vad som krävdes av dem för att de skulle kunna nå sitt mål. Här följer två exempel på detta:

- *Vad tror du att du ska göra för att kunna bli polis?*
- *Prover. Som att simma i vatten 60 sekunder och hämta en stor docka som väger 50 kilo. Och träna på att köra bil.*
Pojke skola B

En annan pojke som ville bli sjökaptan svarade...

- *Vad tror du att du behöver göra för att köra båtar?*
- *läsa många böcker, lära sig att skruva isär båten, lära sig alla knapparna och läsa kartan vilket håll man ska till liksom.*
Pojke skola B

Våra resultat visade stor skillnad mellan skolorna vad gäller de olika kunskaper som fanns inom området. Utifrån de resultat vi fått fram tolkar vi det som att barnen på de båda skolorna på olika sätt påverkas av den sociala miljön de kommer ifrån. Det kan vara så att barnen i skola B har fått kunskap från de institutioner som finns runt omkring dem, både hemmet, förskolan och skolan. Enligt Sommer (1997) sker kunskapen ett barn tillägnar sig genom erfarenheter och relationer i samhället och kulturen. Kunskaper och identiteten skapas i de olika institutioner som finns runt omkring barnet, det vill säga hemmet, förskolan och skolan i detta fall. Man kan anta att barnen i skola B, vilka alla hade en tanke om vad som krävdes av dem för att nå sina mål, hade fått dessa kunskaper och erfarenheter från sin omgivning. De flesta barn nämnde att de någon gång provat på eller varit med och provat på det valda yrket vilket innebär att de också fått erfarenheter från detta. Även grannskapet får en stor betydelse i detta eftersom barnen har fått mycket av sina erfarenheter därifrån.

I skola A fanns inte samma kunskap om vad som krävdes av barnen för att de skulle nå sina mål vilket kan tyda på att dessa barn inte fått dessa erfarenheter eller kunskaper från sin sociala omgivning, i detta fall hemmet eller skolan. Detta kan bero på att dessa kunskaper helt fattas i deras sociala omgivning eller att förmågan att förmedla dem saknas.

I forskningen av Biterman et al. (2008) ”ung och mer segregerad” hävdar de att uppväxtplatsen kan ha en oberoende påverkan på utvecklingen hos ett barn. Dock talar vi idag ofta om att barn som är uppvuxna i ett fattigt område har mindre chans att lyckas i framtiden än de barn som växer upp i ett rikt område. Detta genom att de inte får lika bra utbildning som barnen i de rikare områdena. Ofta kan föräldrarnas utbildning påverka barnen hur de klarar sig i framtiden och vilken utbildning dessa väljer. I studien diskuterar de över huruvida grannskapet kan ha en egen inverkan på utvecklingen och hur det är möjligt. De menar att det sociala nätverket som består av nära vänner och klasskompisar kan ha en stor påverkan på barnets utveckling. Enligt vår undersökning anser vi att den sociala omgivningen i form av skolan och grannskapet faktiskt har en betydelse för barnens framtidssyn, då vi tittar på hur

många som visste vad deras yrke innebar och även hur de praktiskt skulle gå tillväga för att få detta yrke. Utifrån vårt resultat vet vi inte vad hemmet har för betydelse för barnens framtidssyn men vi kan anta att också det har en viktig roll för hur barnens framtidssyn utvecklas och ser ut.

Vi fann i vår undersökning många likheter, främst när det kommer till barnens yrkesval. På båda skolorna fanns en jämn fördelning mellan yrkesvalen. Det fanns på båda skolorna barn som inte visste vad de ville bli/göra, de barn som hade mer "fantasifyllda"/"glamorösa" yrken så som fotbollsspelare och delfinskötare och till sist de barn som valde mer akademiska yrken som byggingenjör och sjökaptän. Trots de olika sociala miljöer barnen lever i verkar det inte påverka deras yrkesval. En förklaring till detta kan vara det faktum att alla barnen bor i Sverige och är en del av det svenska skolsystemet och samhällsstrukturen vilket kan spela en större roll än att de lever i olika sociala miljöer.

Mångkulturella miljöer

Enligt Bäck-Wiklund och Lundström (2001) finns en koppling mellan hur stark anknytningen och tillhörigheten är till sin boplatz och grannskap och barnets identitetsskapande. I mångkulturella miljöer har barnen möjligheter att få insyn i olika livsvärldar. De blir deltagare i ett globalt sammanhang. Barn strävar dock ofta efter att hitta sina egna, fysiska och sociokulturella platser i sitt grannskap.

I stadsdel A bor det i huvudsak människor med utländsk bakgrund. Som ovan nämnt har barnen en stor möjlighet att få insyn i olika livsvärldar. Barnen i skola A kan vara påverkade av många olika livsvärldar. De olika livsvärldarna tänker vi oss kunna vara den "svenska" miljö de upplever i samhället men även de andra kulturer de får möta både i hemmet och i grannskapet. Ett exempel på detta är att pojken som ville bli brandman kan ha sett en brandbil i den "svenska" miljön och flickan som ville vara hemma och hjälpa sina föräldrar kan vara påverkad av den kultur hon kommer ifrån. Denna flicka uttryckte även under intervjun att hon vill åka till "*sitt land*", vilket är ett exempel på att hon har flera livsvärldar.

Flickor och pojkar om framtiden

I detta stycke presenterar vi resultat och analyserar hur barnen konstruerar och "gör kön" i fokusgruppsintervjuerna.

Framtidsinriktning

Vi hade från början av vår studie inte tänkt anlägga något könsperspektiv, då vi endast ville fokusera på socioekonomiska skillnader och segregation men efter hand som vi genomförde intervjuerna och fick resultat som tydde på tydliga könsskillnader fann vi det nödvändigt att studera detta. Tydligare än skillnader mellan barnen i de olika stadsdelarna fann vi skillnader mellan flickor och pojkar i resultatet.

Samtliga flickor som vi intervjuade hade en tanke om vad de vill bli eller göra i framtiden. Av de 10 pojkar som vi intervjuade var det 4 som inte visste vad de ville ha för yrke i framtiden, två av dessa uttryckte dock att de ville vara hemma (och se på TV). En pojke svarade på frågan om vad han ville bli när han bli stor, följande:

- *Ingenting, jag vill inte göra någonting, jag vill vara hemma*
 - *Vad vill du göra hemma?*
 - *Titta på TV.*
- Pojke skola A

En flicka svarade:

- *Jag ville bli en delfinskötare.*
- Flicka skola B

Flickorna i vår studie tycks alltså generellt vara mer framtidsinriktade än pojkarna och detta gäller barnen från båda stadsdelarna. Detta stämmer med de resultat som Ekdahl & Hedén (2007) kom fram till i sin studie om svenska respektive polska barns framtids tankar. Samtliga flickor i deras studie ansåg att det var viktigt att bry sig om sin framtid medan endast hälften av pojkarna svarade detsamma. I statistiken framgår det att det är flickor som i snitt har högst betyg när de går ut grundskolan. Även detta kan vi koppla till att vi fann flickorna vara mer framtids- och målinriktade. Att tänka på framtiden tolkar vi som ett sätt att ta ansvar eller att vilja ha kontroll. Vårt resultat tyder på att barn i 6-års ålder beroende på könstillhörighet, har tillägnat sig en uppfattning om vikten av att ta ansvar för sin framtid. Dock var barnen i Ekdahl & Hedéns (2007) studie 11-12 år gamla, vilket gör att resultaten inte är helt jämförbara.

Könsskillnader i yrkesvalet

Vi kan se en tydlig könsskillnad vad gäller barnens syn på sin framtid då majoriteten av samtliga flickors yrken var inriktade på omvårdnad eller service av andra människor eller djur t.ex. frisör och hästskötare, och pojkarnas framtidsplaner var inriktade mot äventyrliga och tekniska yrken som dykare, polis och byggnadsingenjör. Här följer två exempel på dessa resultat:

- *Jag vill jobba på en ridskola. Jag tycker det är roligt att ta hand om alla hästar.*
- Flicka skola B

- *Ja, jag vill dyka!*
 - *Vad tror du man gör man när man dyker?*
 - *Jag tror att man ska leta efter saker. För jag simmar ju ner dit.*
 - *Ja, precis. Vad ska du leta efter?*
 - *Det där, ett vrak, ett ruttet vrak*
- Pojke skola B

Även detta resultat stämmer väl överens med det resultat som Ekdahl & Hedén (2007) fick i sin studie. Dessa könsskillnader fann de i de båda länder där de utförde sin studie. Utifrån resultatet kan vi se att barnen vid 6 års ålder har tillägnat sig den konstruerade bild av manligt och kvinnligt som finns i samhället. Konstruktioner av verkligheten sker alltid i ett historiskt och kulturellt sammanhang och man kan därför finna olika konstruktioner av vad manligt och kvinnligt är i olika miljöer och sammanhang (Burr, 2003). Mot bakgrund av vårt resultat, samt Ekdahl & Hedén (2007) resultat finner vi dock att konstruktionerna om manlighet och kvinnlighet tycks vara djupt rotad i vårt svenska samhälle och även i Polen, ett annat europeiskt land. Diskurserna skapas inte bara i interaktionen mellan människor i vardagen utan är inlemmade i institutioner i samhället och i hur samhället är uppbyggt (Burr, 2003). Diskurserna om manlighet och kvinnlighet finns således genomgående i samhället och gör att

vi kan finna samma diskurser om manlighet och kvinnlighet i Ekdahl & Hedéns (2007) studie av barn i Sverige och Polen, samt i vår studie av barn i olika delar av Göteborg stad.

Under det senaste seklet har kvinnors rättigheter och möjligheter att få akademisk utbildning, avlönat arbete och ekonomiskt oberoende ökat. Det är inte längre som förr en självklarhet att kvinnor skall sköta om hemmet och barnen medan männen skall sköta om det ekonomiska. De diskurser, om vad kvinnor och män är lämpade att utföra, som denna uppdelning bygger på tycks dock finnas kvar i människors verklighetsuppfattning, detta tycker vi oss se då vi finner att flickorna i vår studie har valt omvårdande yrken och pojkarna mer äventyrliga. Pojkarna och flickorna tycks ha mötts av olika berättelser om vad som är lämpligt för dem att identifiera sig med och drömma om i framtiden. Vi tolkar även resultatet som att det finns olika förväntningar på pojkar och flickor och att det redan vid 6 års ålder speglar vilka tankar de har om framtiden. Vi vet dock inte hur dessa tankar kommer att förändras under åren eller vilka yrken/sysselsättningar de kommer att ägna sig åt i framtiden.

”Att vara hemma”

En flicka från Stadsdel A uttryckte att hon ville vara hemma och hjälpa sina föräldrar i framtiden. Hon berättade att hon kommer från ett land i Asien, som enligt SIDA klassas som låginkomstland (www.sida.se) och vi tolkar detta som att hon kan komma från ett sammanhang där det i jämförelse mot Sverige finns en annan typ av organisation av samhället där barn kan få ta hand om sina föräldrar vid deras ålderdom. Två pojkar från samma stadsdel uttryckte även de att de ville vara hemma i framtiden men de kopplade inte att vara hemma till hushållsarbete utan till att titta på TV, en pojke uttryckte även att han ville ”bestämma” hemma. Följande exempel visar vad flickan svarade på frågan om hennes framtidsplaner:

- *Vara hemma.*
 - *Vad vill du göra hemma?*
 - *Laga mat.*
 - [...]*
 - *Jag ska hjälpa dem när dem är gamla.*
 - *Vad ska du hjälpa dem med?*
 - *Diska*
- Flicka skola A

Flickan och pojkarna som ville vara hemma hade alltså olika föreställningar av vad de innebär att ”vara hemma” när man är vuxen. Barn påverkas av olika socialisationsmiljöer så som hemmet och förskolan (Helkama, 2006). Vad gäller dessa barns syn på vad det innebär att ”vara hemma” ligger det nära till hands att tolka att de har påverkats av sin egen hemmamiljö. Samtliga barn som talade om att ”vara hemma” i framtiden kom från stadsdel A där det är en högre öppen arbetslöshet än i totala Göteborg. Detta kan leda till att barnen möter många vuxna som inte har någon sysselsättning och barnen kan på så sätt ha fått en bild av vuxenlivet där det är normaliserat att ”vara hemma”. Barnen i denna ålder påverkas även mycket av den övriga omgivningen och får i skolmiljön möjlighet att konstruera en ny social roll och anpassa sig till samhällets hierarkier. Där får de lära sig vilka möjligheter olika människor har (Sommer, 1997). Vi vet dock inte hur lärare och elever i denna skola pratar om flickor och pojkar och deras möjligheter.

DISKUSSION

Vi kommer här slutligen i uppsatsen att diskutera de resultat och analyser vi fått fram i vår studie och koppla dessa till våra frågeställningar. Vi lyfter fram olika frågor som väckts samt kommer med egna tankar och förslag på hur man kan arbeta med olika företeelser.

Vår förförståelse var att barn låter sig påverkas av den sociala och fysiska miljö som finns runt omkring dem. Samtidigt hoppades vi på att barn inte låter sig hindras från att drömma på något sätt, vilken miljö de än kommer ifrån. Vi upplevde att några barn valde vad vi valt att kalla drömska, fantasifyllda yrken som var kopplade till deras intressen på något sätt t.ex. hästhopperska och fotbollsspelare i FC Barcelona. Vår första tanke var att dessa barn tillät sig drömma mycket, men vid närmare eftertanke insåg vi att alla barnen hade någon slags dröm och ett hopp om framtiden. De flesta barnen hade en plan för vad de ville göra när de blev stora, dessa planer kommer säkert att ändras under årens gång, men det är väl just att ha en tanke och en dröm som gör att man kan sträva framåt.

I vårt resultat och analys tog vi upp att de flesta barnen i skola B verkade ha bli påverkade av grannskapet istället för familjen gällande deras yrkesval. Varför är det då på detta sätt? Enligt Bäck-Wiklund och Lundström (2001) söker barn ofta efter egna vägar att gå vilket i detta fall skulle kunna vara en anledning till varför de inte väljer att följa sina föräldrars spår. Av egna erfarenheter tror vi också att detta kan bero på att människor ofta inte är nöjda. I barndomen upplevde vi att man ofta avundades kompisar och deras familjer, man ville ha det likadant som dem, deras pappa och deras mamma, gräset var ofta grönare på andra sidan. Vi tror att detta kan vara en av de större anledningarna till att de flesta barnen i skola B valde just grannskapet som inspiration till sina yrkesval. Det var ingen markant skillnad i yrkesvalen på de båda skolorna men vad var det då som gjorde att skola A, där kände inga barn någon som hade det valda yrket, valde som de gjorde. Vi antog i analysen att de kunde ha sett någon med detta yrke i sin närmiljö t.ex. sett en brandbil. Vi ställer oss frågan, tyckte de också att gräset var grönare på andra sidan? För att få ett bra svar på detta skulle vi kanske i intervjuerna ställt frågan ”har du sett detta yrke någonstans?” i de fall som barnen inte kände eller visste någon med yrket. Vad vi kan anta är att de kan ha blivit påverkade av media, som de flesta barn i dagens samhälle blir, då de spenderar mycket tid framför både dator och TV. Kanske kan de också ha blivit påverkade av föräldrarna/familjen på så sätt att de pratat mycket gott om yrket inför eller till sina barn. Barnen skulle också kunna ha fått sin inspiration från skolan. Skolan är en av de största institutionerna i ett barns liv och det är där barnen lägger största delen av sin tid. Barnen kan där ha fått vetskap om yrkena.

Barnen visste i skola A vad deras yrke innebar men inte hur de skulle gå till väga för att bli det. Hur kommer då det sig? Kanske kan det vara så att skolan kan spela roll även här men på så sätt att de *inte* fått denna kunskap från skolan. Vi har ingen vetskap i huruvida lärarna på skolan pratar med barnen om framtiden och vad som krävs för att man ska lyckas få det yrke man vill ha. Kanske har inte familjen heller någon kunskap i detta. Vi vet genom statistiken att de flesta invånarna i denna stadsdel har utländsk bakgrund och även att det råder stor arbetslöshet i området. Föräldrarna kanske inte har fått chans att lära sig om och fått insyn i det svenska skolsystemet och arbetsmarknaden, eller de yrken som deras barn valt.

Det är väldigt svårt att veta exakt vad som påverkar barnen i denna undersökning, det finns många fler faktorer som kan spela in än just de vi har valt att titta på t.ex. familj, skola, kompisar, tidigare bakgrund, föräldrars utbildningsnivå och så vidare. Det vi har kommit fram

till och som både teori och tidigare forskning visar på är att barn påverkas av sin omgivning men i vilken grad detta sker tycks vara väldigt ojämnt på olika områden.

Goldsmith et al. (2009) föreslår i sin studie att man ska bussa barn från segregerade områden för att få mer integrerade skolor. Detta är något som vi tycker är värt att diskutera. Han menar att grannskapet inte har någon större betydelse för hur det går för barnen i skolan, resultaten visar däremot på att det är bra för barnen/ungdomarna att gå på en integrerad skola. De skolor vi gjort vår undersökning i är båda segregerade. Detta borde då om man utgår från Goldsmiths et al. (2009) studie vara något som är dåligt för barnen. Han skriver att det är bra för barn att gå i den skola där flest barn från majoritetsbefolkningen bor, i detta fall skulle det alltså vara bättre för barnen i skola A att gå i en skola som liknar skola B. Vi kan inte bestämma oss huruvida vi tycker att detta är en bra idé eller inte. Det är en bra tanke eftersom integration i skolorna borde vara jätteviktigt, inte bara för skolprestationer utan även för hur barnen utvecklas och får insyn i olika livsvärldar. Dock tror vi att det kan bli ett allt för stort projekt att bussa runt barn till olika skolor och ska man då tvinga dessa barn att åka buss långa sträckor varje dag för att de ska bli integrerade? Det är en svår fråga men den kan ändå vara värd att reflektera kring. Vi hoppas dock på en integrerad skola genom en aktiv skolpolitik för detta ändamål.

I resultatet fann vi att könsskillnaderna var större än skillnaderna utifrån den sociala miljön, vad gäller barnens tankar om framtiden. Vi hade från början av vår undersökning inte tänkt inrikta oss på kön men trots att vi inte hade fokus på detta eller ställde specifika frågor om detta i intervjuerna fick vi ett resultat som tydde på tydliga könsskillnader. Vad gäller barnens yrkesval tycks de vara mer påverkade av sin könstillhörighet än vilken stadsdel de tillhör. Den sociala miljön påverkar hur vi socialiseras och tillägnar oss olika identiteter (Burr, 2003) och vi har i vårt resultat sett att flickorna och pojkarna i båda stadsdelarna har socialiserats till stereotypa könsidentiteter, där flickorna skall vårda och pojkarna ägna sig åt teknik och äventyr. Att könsskillnaderna var så tydliga bland barn som är i 6-års ålder var inget vi hade förutsett och visar på att barn i tidiga åldrar tillägnar sig de diskurser som finns i samhället. Vi vet inte vilka miljöer dessa barn rör sig i men kan anta att man som 6-åring främst rör sig mellan hemmet, skolan och grannskapet, där de också skulle ha mött dessa diskurser om kvinnlighet och manlighet. Barn möter även samhället genom olika medier som reklam, tv-program, musikvideor och tidningar. De påverkas också av barnlitteratur, leksaker, dataspel och andra saker som riktar sig till barn. Vi tror att diskurser om kvinnlighet och manlighet kan finnas inom alla dessa områden och på så vis påverka barnen. Trots att samhällets organisation har förändrats mycket under det senaste århundradet, och kvinnors och män har mer jämlika möjligheter, ser vi att dessa diskurser är tröga att förändra.

Statistiken vi har funnit visade att flickor i genomsnitt har högre slutbetyg än pojkar. Vårt resultat samt Ekdahl & Hedéns (2007) resultat tydde även på att flickor är mer framtidsinriktade än pojkar. Vi ställer oss frågan vad det är som gör att det bli så? Detta är en komplex fråga men vi tror att en anledning kan ligga i vilka förväntningar som flickor och pojkar möter både i skolan och i hemmet. Vi frågar oss dock även om det finns ett samband i de egenskaper som flickorna socialiseras till och deras lyckade skolresultat. Kanske är det just egenskaper som att vara omvårdande och att vara relationellt inriktad som leder till framgång i dagens samhälle och som man i sådana fall skall socialisera alla barn till?

Skolan är en viktig del i barnens sociala miljö och där barnen möter olika förväntningar och socialiseras till samhällsmedborgare. Vi finner det viktigt att skolan och dess personal håller en diskussion om genus vid liv och att barnen får uppleva att man oavsett kön får drömma om

vad som helst, att flickor kan bli poliser och pojkar frisörer. Vi finner det dock viktigt att barnen får vara fria att drömma vad de vill och att man inte tvingar pojkarna att vilja bli hästkötare och flickorna att bli brandmän om de själva inte vill det. Som sagt hoppas vi dock att en öppen diskussion om genus finns i skolan redan från barnens första skolår.

Med bakgrund mot vårt resultat och analys finner vi det vara viktigt att prata med barnen om framtiden redan från tidiga år, att hjälpa barnen att drömma och hoppas på att det finns en plats för dem i samhället. Genom att ha mål i livet tror vi att man som barn kan motiveras att orka fortsätta framåt och fortsätta prestera i skolan.

I en socioekonomiskt segregerad stad som Göteborg, finns det stadsdelar och grannskap där en stor andel av invånarna är utan sysselsättning. Då många barn i dessa områden har föräldrar som är arbetslösa kan det vara svårt för barnen att tänka sig hur det är att arbeta som vuxen. För att barnen skall kunna tänka sig hur det är att ha ett arbete behöver de se vuxna som arbetar, och här finner vi att skolan har en mycket viktig roll. Skolan får här komma in och visa barnen på yrken och möjligheter som finns, skolan får förmedla framtidstro och hopp till barnen. Hopp om att alla barn har en plats i samhället och att de i framtiden kommer få arbeten.

Under vår tid i Uganda mötte vi barn med stora drömmar, trots bristande resurser i omgivningen. Kanske är det så att man måste hoppas och drömma mer när man inte har stora möjligheter? Barnen som drömde i Uganda kunde ha hört om sina drömyrken i skolan eller på olika sätt mött dem i omgivningen. En helg besökte vi ett projekt för gatubarn och vid ett tillfälle pratade vi med dem om framtiden. Många av barnen svarade på frågan om vad de ville bli i framtiden, att de ville bli socialarbetare precis som personerna som höll i projektet, och som också hade blivit som barnens föräldrar. Barnen hade fått vuxna att se upp till, drömmar och framtidstro. Barn behöver förebilder och personer som tror på dem och vi tror att även vi som blivande socialarbetare i Sverige har en viktig roll att fylla här, möta de barn som har begränsade resurser i omgivningen och förmedla hopp.

Vidare forskning

Under studiens genomförande har olika tankar och frågor väckts som skulle kunna ligga till underlag för vidare forskning. Att studera barns tankar om framtiden tycks vara relativt utforskat inom det sociala arbetets område. Vi tror dock att mer studier inom detta skulle kunna belysa segregationens konsekvenser, och vara till nytta för socialt förebyggande arbete.

Det hade varit intressant att lyfta fram och belysa hur lärare på olika skolor pratar med barnen om framtiden. Har barn olika syn på framtiden, vad de vill bli när de blir stor och hur de skall nå sina mål, beroende på hur mycket lärarna talar om dessa saker?

Vidare hade man kunnat studera hur äldre barn ser på sin framtid. Barnen i vår undersökning har precis tillträtt i skolan värld och är relativt små. Hur ser då ett barn, i t.ex. 11-12 års åldern och snart skall börja högstadiet, på sin framtid. Dessa barn skulle man kunna göra mer ingående intervjuer med och eventuellt se på familjesituationen, personliga förhållanden och hur detta påverkar barnen. Detta skulle kanske dock behöva en större tidsram än den som finns för en C-uppsats.

Slutligen vill vi även föreslå att det hade varit intressant att studera hur lärare pratar med flickor respektive pojkar om framtiden, är det någon skillnad inom detta område?

Referenser:

Litteratur

Billinger, Kajsa (2005): *Fokusgrupper - en datainsamlingsmetod*, I: Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina. (red)(2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Biterman, Danuta/Gustafsson, Björn/Österberg, Torun (2008): Ung och mer segregerad – ekonomisk och etnisk polarisering i svenska storstadsregioner. *Ekonomisk debatt*, 36. nr 8 s. 41-55.

Burr, Vivien (2003): *Social constructionism*. (2nd edn). London: Routledge.

Bäck-Wiklund, Margareta/Lundström, Tommy (2001) (red) *Barns vardag i det senmoderna samhället*. Stockholm: Natur och Kultur

Claezon, Ingrid (2008): *Att göra skillnad – könsperspektiv i socialt arbete med barn och ungdomar*. Stockholm: Allmänna Barnhusets skriftserie 2008:3.

Cederborg, Ann-Christin (2005): *Att intervjua barn – vägledning för socialsekreterare*. Stockholm: Allmänna Barnhusets skriftserie 2005:1.

Dahlström, Carl (2007): ”Modeller för invandrapolitik” I: Hjerm, Mikael/Petersen, Abby (red)(2007): *Etnicitet: Perspektiv på samhället*. Malmö: Gleerups.

Ekdahl, Annica/Hedén, Elisabeth (2007); *Barns tankar om sin framtid – intervjuer med flickor och pojkar i Polen och Sverige*. Y-uppsats: Malmö högskola/Läraryrket

Gergen, Kenneth J. (1999) *An invitation to Social Construction*. London: SAGE

Giota, Joanna (2005) *Att studera barn och ungdomar i skolan*. I: Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red)(2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur

Goldsmith, Pat Rubio (2009): Schools or Neighborhoods or Both? Race and Ethnic Segregation and Educational Attainment. *Social Forces*, 87, no. 4, 1913-1941.

Havnesköld, Leif/Risholm Mothander, Pia (2002): *Utvecklingspsykologi: Psykodynamisk teori i nya perspektiv* (2nd edn). Stockholm: Liber.

Helkama, Klaus/Myllyniemi, Rauni/Liebkind, Karmela (2006): *Socialpsykologi: en introduktion*. Malmö: Liber AB.

Kvale, Steinar (1997): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red)(2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Sommer, Dion (1997): *Barndomspsykologi, utveckling i en förändrad värld*. Hässelby: RUNA

SOU 2006:79: Kamali, Masoud (2006): *Integrationens svarta bok: Agenda för jämlikhet och social sammanhållning : slutbetänkande*. Stockholm: Fritze

Svenning Conny (2003) *Metodboken: samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling: klassiska och nya metoder i informationssamhället: källkritik på Internet*. Eslöv: Lorentz

Elektroniska källor:

Göteborgs stads officiella webbplats. Hämtad 22 mars 2010 från:
<http://www4.goteborg.se/prod/G-info/statistik.nsf>

Framtid. (2010). *Nationalencyklopedin*. Hämtad 12 april 2010 från:
<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/sve/framtid>

Sidas webbsida. Hämtad 1 april 2010 från:
<http://www.sida.se/Svenska/>

Barnombudsmannen. Informerar B12004:03 (2004): *Samtala med barn och unga*. Hämtad 2 mars 2010 från:
http://www.bo.se/files/publikationer,%20pdf/samtala%20med%20barn2004_tillganglig.pdf

Andersson, Roger/Bråmås, Åsa/Hogdal, Jon (2009): *Fattiga och rika – segregationen ökar: flyttningsmönster och boendesegregation i Göteborg 1990-2006*. Hämtad 11 mars 2010 från:

http://www.goteborg.se/wps/wcm/connect/?MOD=PDMProxy&TYPE=personalization&ID=NONE&KEY=NONE&LIBRARY=%2FcontentRoot%2Ficm%3Alibraries%5B19%5D&FOLDER=%2FPolitikOrganisation%2FOrganisation%2FFackforvaltningar%2FSocial_resursforvaltning%2F&DOC_NAME=%2FcontentRoot%2Ficm%3Alibraries%5B19%5D%2FPolitikOrganisation%2FOrganisation%2FFackforvaltningar%2FSocial_resursforvaltning%2FRapport+om+boendesegregation.pdf&VERSION_NAME=NONE&VERSION_DATE=NONE&IGNORE_CACHE=false&CONVERT=NONE&MUST_CONVERT=false

Bilaga 1. PM

Våra namn är Frida Göransson och Kristina Wiklund och vi är två studenter på socionomprogrammet vid Göteborgs universitet, vi är nu på vår sjätte termin och står inför att skriva vår c-uppsats. C-uppsatsen är ett vetenskapligt arbete på 15 högskolepoäng. Uppsatsen består av olika moment; att välja och formulera syfte och frågeställningar, att samla in material, samt att skriva en rapport. Vi kommer att presentera vår c-uppsats på ett seminarium och den kommer även att finnas tillgänglig för allmänheten.

Vi är båda intresserade av barn och av att samtala med dem, därför vill vi göra en undersökning med just barn i fokus. Vi vill i denna studie rikta in oss på barn i 6-års åldern. Viktigast för oss är att lyssna på barnen utifrån ett barnperspektiv, därför vill vi göra intervjuer endast med barn för att lyfta fram deras tankar så gott vi kan.

Göteborgs stad är en mycket segregerad stad med stora etniska och socioekonomiska skillnader mellan de olika stadsdelarna. Vår förförståelse är att den omgivning man växer upp i påverkar vem man blir och vad man förväntar sig att få ut av livet. Vår förförståelse är även att förskolebarn låter sig drömma och inte begränsar sig, då de inte har full förståelse för vad som är realistiskt eller vad som är statusfyllt.

Vi har båda en del erfarenhet av barn sen tidigare, vi har bland annat vikarierat inom barnomsorgen. I höstas hade vi vår 18-veckors socionompraktik i Uganda och där jobbade vi på olika ställen, men båda träffade mycket barn och ungdomar i arbetet. Det var väldigt givande och intressant att träffa barn från en annan kultur och ofta väldigt utsatt miljö och att kunna jämföra dessa med barn i Sverige. Vi såg både skillnader och likheter, i form av att barnen i Uganda hade väldigt mycket drömmar och framtidstro trots de bristande förutsättningarna landet har jämfört med Sverige.

Syfte

Många teorier menar att omgivningen påverkar en individs föreställningar om världen och syn på sig själv, även förväntningar från omgivningen påverkar detta. Vi vill ta reda på hurvida den sociala miljön påverkar unga förskolebarn och deras sätt att se på sin framtid. Syftet är att göra en undersökning med barn från två olika stadsdelar. Vi vill se om förskolebarnens miljö och omgivning påverkar deras syn på framtiden.

Frågeställning

- Påverkar den sociala miljön/omgivningen hur barn i 6 års åldern ser på sin framtid?
- Har barn från två olika stadsdelar olika tankar om framtiden?

Metod/Genomförande

Vår tanke är att göra en kvalitativ undersökning med fokusgruppsintervjuer som metod. Planen är att finna våra informanter på två förskolor i Göteborgs stad. Vi vill intervjua barn i två olika förskoleklasser i varsin stadsdel och därför planerar vi att göra en komparativ analys i slutändan. Vår tanke är alltså att göra intervjuer med barn i grupper om 3-4 barn i varje

grupp, och två grupper per förskoleklass. Detta kommer bli 6-8 barn per skola och 12-16 barn allt som allt.

Innan vi gör intervjuerna så vill vi gärna komma och hälsa på i klassen för att barnen ska få se redan innan vilka vi är och bekanta sig lite med oss. Detta kan underlätta och göra att de känner sig mer trygga under intervjuerna. Under gruppintervjuerna planerar vi att först låta barnen rita teckningar av vad de ser sig själva i sin framtid och vad de vill bli när de blir stora. Sedan kommer barnen att få berätta om sina bilder och svara på frågor om vad de vill bli när de blir stora. Vi planerar att våra intervjuer kommer ta cirka 30-60 minuter, beroende på hur länge barnen ritar samt hur länge de orkar vara fokuserade. Hur vi kommer att göra vårt urval är just nu oklart men vi planerar att ha lika många flickor som pojkar men att blanda dem i grupperna.

Dessa frågor har vi bland annat tänkt använda oss av:

- Vad vill du bli när du blir stor?
- Vill du jobba?
- Vad vill du då jobba med?
- Vad föreställer din bild?
- Jobbar dina föräldrar?
- Vad jobbar dina föräldrar med?

Vi kommer att låta både barnen och deras föräldrar att få välja om de vill vara med eller inte. Även om de väljer att vara med men sedan ångrar sig så är detta självklart något som vi kommer att acceptera och respektera. Vi kommer inte att ta upp några känsliga frågor som kan vara stötande. Vi kommer att hålla oss till enkla och konkreta frågor om hur barnen ser på framtiden. Vi hoppas att barnen kommer att ha en lugn men rolig stund med oss och få tillfälle att låta fantasin flöda öppet.

Vi kommer att behandla allt vårt material med hög sekretess. Vi kommer vara noga med att barnen inte kommer att kunna identifieras och vi kommer inte att använda oss av deras riktiga namn i bearbetningen och transkriberingen av materialet. Det är endast vi två som kommer att hålla i intervjuerna som kommer att känna till barnens namn och vi kommer inte att låta någon annan få ta del av dem. Vi kommer även att avidentifiera skolans namn.

Vi planerar att genomföra intervjuerna under veckorna 11-12 beroende på vad som passar er bäst, men för vår del hellre tidigare än senare under dessa veckor.

Tack för att ni tar er tid att läsa detta och vi hoppas att ni blir sugna på att låta era förskoleklass-barn delta i vår undersökning!

Med vänliga hälsningar

Frida Göransson och Kristina Wiklund
Socionomstudenter, Göteborgs Universitet

Bilaga 2. Samtyckesblankett

Hej!

Våra namn är Frida Göransson och Kristina Wiklund och vi är två studenter på socionomprogrammet vid Göteborgs universitet, vi är nu på vår sjätte termin och står inför att skriva vår C-uppsats. C-uppsatsen är ett vetenskapligt arbete på 15 högskolepoäng.

Vi planerar att göra en uppsats om förskoleklassbarns tankar om framtiden och vill därför intervjua barn själva. Vi kommer att göra gruppintervjuer med barn där vi låter dem rita teckningar av vad de ser sig själva i sin framtid och vad de vill bli när de blir stora. Sedan kommer barnen att få berätta om sina bilder och svara på några frågor. Dessa frågor har vi bland annat tänkt använda oss av:

- Vad vill du bli när du blir stor?
- Vill du jobba?
- Vad vill du då jobba med?

Vi kommer inte att ta upp några känsliga frågor som kan vara stötande utan kommer att hålla oss till enkla och konkreta frågor om hur barnen ser på framtiden. Vi hoppas att barnen kommer att ha en lugn men rolig stund med oss och få tillfälle att låta fantasin flöda öppet.

Deltagandet är frivilligt och barnen får själva välja om de vill vara med eller inte och de har även rätt att avbryta påbörjad intervju. Vi kommer att behandla allt vårt material med hög sekretess och kommer vara noga med att barnen inte kommer att kunna identifieras i rapporten, även då vi inte tar upp några känsliga frågor. Vi kommer att spela in intervjuerna med bandspelare men dessa kommer att raderas efter vi analyserat dem.

För att vi ska få intervjua era barn så krävs vårdnadshavares samtycke, därför har vi skickat ut denna blankett till er. Vi kommer att göra ett slumpmässigt urval bland de barn vars föräldrar lämnar samtycke. Var vänlig kryssa i ert svar nedan och underteckna sedan med ert namn. Blanketten lämnas sedan till personalen på ert barns skola.

Ja, jag samtycker.

Nej, jag samtycker inte.

Barnets namn: _____

Vårdnadshavares underskrift: _____

Namnförtydligande: _____

Tack för att ni tar er tid att läsa detta och vi hoppas att ni blir sugna på att låta ert barn delta i vår undersökning! Har ni frågor så kan ni skriva till oss på:

xxxxx@hotmail.com eller xxxxx@hotmail.com

Handledare: Ing-Marie Johansson, xxxxxx@socwork.gu.se

Universitetsadjunkt, Göteborgs universitet

Med vänliga hälsningar

Frida Göransson och Kristina Wiklund, Socionomstudenter, Göteborgs Universitet

Bilaga 3. Intervjuguide

Inledning

- Presentera oss
- Berätta varför vi ska intervjua dem och berätta att de kan få del av materialet efteråt
- Förklara vad bandspelaren har för roll
- Sammanhangsmarkera med tid och vad vi ska göra
- Berätta för dem att de får gå på toaletten eller avbryta när de vill
- Förklara att allt är anonymt
- Förklara att det är okej att fråga om man inte förstår eller säga ”jag vet inte”, säga till om något som vi påstår är fel. Det finns inga svar som är rätt eller fel.
- Be dem presentera sig. Om jag glömmer eller inte hör, förklarar att det är mig det är fel på.
- Prata om något neutralt ämne, vad de tycker om att leka tex. ”vi tänkte att ni skulle få måla lite idag”

Målningen

- Jag vill att ni ska måla vad ni vill bli när ni blir stora.
- Vill ni jobba? I sådana fall med vad? Om inte: Vad tror du att du gör när du blir stor?
- Vi vill att ni målar under tystnad och inte berättar för de andra vad ni målar. Vi ska visa teckningarna för varandra efteråt.

Intervju

Om något barn blir klart först så kan man be dem vända på pappret och måla vad de vill. Funkar inte det så kan vi prata om något neutralt. Vänta tills alla barn blir klara och börja samtidigt med intervjuerna. Ställ en fråga och låta dem svara en i taget.

Runda ett:

1. Vad föreställer din teckning? Vem/ vilka?
2. Är det vad du vill bli när du blir stor?

Runda två:

3. Vad gör man i detta yrke?
4. Vad är det som gör att du vill bli detta?

Runda tre:

5. Hur ska du göra för att bli ... / vad behöver du göra för att bli ...?
6. Hur kommer detta vara?

Runda fyra:

7. Känner du någon som har detta yrke?
8. Jobbar dina föräldrar? I sådana fall med vad?

Avslutning

- Ställa kompletterande frågor
- Fråga om barnen har några frågor
- Berömma dem och tacka för att de var med på intervjun
- Avluta med att prata om något neutralt som ”vad skall ni göra efteråt?”